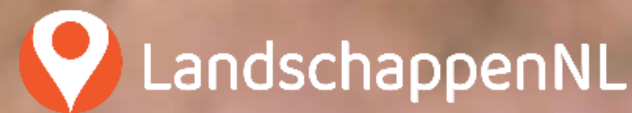

Jaarstukken 2021

LandschappenNL

Tel 030 234 50 10

Postbus 31 3730 AA DE BILT

www.landschappen.nl

info@landschappen.nl

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
AT| 11-05-2022

Inhoud

Verslag Raad van Toezicht	1	Coalitie Rivieren Natuurlijk	19
Inleiding	3	Droogte	20
Landschap en erfgoed	5	(Coalitie) Natuurlijke Klimaatbuffers, Life-IP	20
Omgevingswet	5	Pacht	21
Nationale Omgevingsvisie (NOVI)	6	Klimaat	21
Monitor Landschap.....	6	Kennisuitwisseling.....	22
Aanvalsplan Landschapselementen	6	Duurzaam landgebruik.....	23
Erfgoed Deal	7	Natuurinclusieve landbouw	24
CIVILSCAPE.....	7	Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer	26
Kennisuitwisseling	8	Boerenlandvogels.....	27
Natuur en biodiversiteit	9	EU-landbouwbeleid.....	28
Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL).....	9	European Environmental Bureau.....	29
Handhaving en toezicht.....	11	Burgerparticipatie en vrijwilligers	30
Natura2000, PAS & stikstof	12	Vrijwilligerswerk en coronamaatregelen	30
Programma Natuur.....	14	Actieplan De Groene Vrijwilligers	31
Wet Natuurbescherming	16	Veilig werken voor zelfstandige vrijwilligersgroepen	31
Nationale Databank Flora en Fauna	17	Groen Traineeship.....	31
Bossenstrategie	18	Leer je groen!	31
Deltaplan Biodiversiteitsherstel	19	De Omgevingswet	32
Nationale Parken	19	Kennisuitwisseling.....	32
Afrikaanse Varkenspest	19	Publieksactiviteiten	33
		Landelijke evenementen; organisatie en zichtbaarheid	33
		Nationale Postcode Loterij.....	35
		Particuliere fondsen en partnerschappen	36

Organisatie	38	Vorderingen en overlopende activa.....	57
Bestuur en organisatie.....	39	Overige vorderingen	57
Structuur.....	39	Debiteuren	57
Beleid.....	39	Liquide middelen.....	57
Faciliteren	39	Passiva.....	58
CAO.....	40	Toelichting op de staat van baten en lasten	63
Maatschappelijke ontwikkelingen en risicomanagement.....	40	Baten	63
Risicobeleid.....	42	Lasten	66
Grondaankoop en (vermeende) staatssteun	45	Lasten besteed aan aandachtsgebieden.....	67
ANBI en CBF	45	Overige toelichtingen en ondertekening	71
Werkorganisatie	46	Beloning bestuurders.....	71
Jaarrekening 2021	48	Bezoldiging directie.....	71
Inhoud.....	48	Ondertekening van de jaarrekening	72
Inleiding	49	Overige gegevens.....	73
Balans per 31 december 2021.....	50	Statutaire regeling betreffende de bestemming van het resultaat.....	73
Staat van baten en lasten 2021	51	Resultaatbestemming 2021	73
Resultaatbestemming 2021.....	52	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	75
Grondslagen	53	Bijlagen.....	78
Algemeen.....	53	Begroting 2022.....	78
Balans	54	Raad van Toezicht LandschappenNL per 31-12-2021.....	79
Staat van baten en Lasten	55	Overzicht nevenfuncties directeur-bestuurder	80
Toelichting op de balans.....	56	Colofon.....	81
Activa	56		
Vlottende activa	57		

Verslag Raad van Toezicht

Het jaar 2021 was het jaar van de hoop en de verwachtingen. De hoop dat er een einde aan de coronacrisis zou komen, de hoop dat er een uitweg uit de stikstofcrisis gevonden zou worden en de verwachting dat het nieuwe vormen kabinet met een groene agenda zou komen voor de vraagstukken in het landelijk gebied.

Terugblikkend tellen we onze zegeningen. In december wogen de coronamaatregelen nog zwaar, maar begin 2022 gloorde er hoop op versoepeling van de maatregelen. Heel belangrijk, want ondanks de zegeningen van het online werken, heeft de coronacrisis ook laten zien hoe belangrijk contact tussen mensen is. Dat geldt in het algemeen, en dat geldt zeker in het natuur- en landschapsbeheer, waar bijvoorbeeld de betrokkenheid van burgers en de inzet van vrijwilligers niet vervangen kunnen worden door Zoom of Microsoft Teams.

Over stikstof en natuur kunnen we boeken volschrijven, maar laat ik hier volstaan met de constatering dat het coalitieakkoord ernst lijkt te maken met het oplossen van de stikstofcrisis. Waarbij ingezet wordt op versterking van natuur en landschap, op een toekomstperspectief voor boeren en op het zoveel mogelijk mee koppelen met andere ruimtelijke vraagstukken (klimaat, water en energie) in de gebiedsprocessen.

In bovenstaande volzinnen schuilt een wereld van werk. Als Raad van Toezicht (RvT) constateren we dat de werkorganisatie van LandschappenNL ook in 2021 weer haar rol heeft gespeeld op de diverse dossiers. Ik verwijs u daarvoor graag naar de verdere inhoud van het jaarverslag. Overigens hecht de RvT er aan zijn grote waardering uit te spreken voor het functioneren van de werkorganisatie en haar directeur, met name in dit moeilijke coronajaar.

De Raad van Toezicht van de stichting LandschappenNL is in het verslagjaar viermaal bijeen gekomen. Driemaal was dat omwille van een reguliere vergadering, waarbij we ons gelukkig prezen dat die tenminste één keer ‘live’ mocht plaatsvinden. De vierde keer betrof een bijeenkomst te gast bij Landschap Overijssel, waar de RvT neergestreken was voor zijn jaarlijkse ‘verdiepingsmoment’. De start van een nieuwe traditie, waarbij in een ontspannen setting in bredere zin van gedachten wordt gewisseld over de thematiek van onze domeinen en de rol van de RvT daarin. We danken Landschap Overijssel voor de genoten gastvrijheid.

Tevens hebben we die gelegenheid aangegrepen om op een mooie manier afscheid te nemen van vier voormalige RvT-leden. De coronacrisis gooide de afgelopen anderhalf jaar roet in het eten, maar in Het Reestdal hebben we op een warme manier de ex-collega’s kunnen uitzwaaien. Alle vertrekkende RvT-leden zijn nadrukkelijk bedankt voor hun belangeloze en vaak jarenlange inzet voor het samenwerkingsverband.

In 2021 verwelkomden we twee nieuwe leden: mevrouw Vlietstra (voorzitter It Fryske Gea) en de heer Geersing (voorzitter Landschapsbeheer Flevoland) traden toe. Ook besloot de RvT om van acht naar zeven leden te gaan.

Een ander memorabel moment betrof de jaarlijkse Bestuurdersdag die, laverend tussen de (halve) lockdown’s, toch ‘live’ kon plaatsvinden. We waren daarvoor te gast bij het Brabants Landschap, Fort Altena, genietend van interessante externe sprekers (Kees Jan de Vet, Dijkgraaf Waterschap Brabantse Delta; Jonne Arnoldussen, Hoofd Goede Doelen van de Postcode Loterij) en van bijdragen uit eigen kring. Maar zeker ook eindelijk weer eens genietend van elkaars gezelschap.

Er was ook minder goed nieuws. Na een aantal turbulente maanden ging een van onze provinciale organisaties, stichting IKL, failliet. LandschappenNL

heeft zich ingespannen voor een zo zorgvuldig mogelijke afhechting van dit traject, in nauwe samenwerking met de diverse externe stakeholders. Het goede nieuws is dat inmiddels alle medewerkers van IKL intussen een nieuwe baan hebben gevonden. En dat het gat dat het wegvallen van IKL sloeg in de samenwerking (met name in de projecten) is opgevuld door collega-organisaties uit het samenwerkingsverband.

Helaas kon om begrijpelijke redenen het Goed Geld Gala van de Postcode Loterij ook dit jaar geen doorgang vinden. Desondanks mochten we ons als participant van de Postcode Loterij andermaal verheugen in een mooie financiële bijdrage. Ook werden we aan het eind van het jaar blij verrast met de toekenning van onze subsidieaanvraag (samen met vier collega-organisaties) “Natuur als bondgenoot tegen overstromingen in Limburg”.

Zaken die bij ons als toezichthouders in 2021 op de agenda verschenen, hadden allereerst betrekking op de jaarstukken. Daarnaast is de RvT bijgepraat over de aanzet tot de nieuwe Strategische Agenda. Verder werd de RvT middels zijn reguliere vergaderingen door de directeur-bestuurder geïnformeerd over de ontwikkelingen op de ‘grote’ dossiers, zoals Stikstof en Programma Natuur.

In onze decembervergadering werd ook teruggekeken op het functioneren van de RvT in het verslagjaar. Kritisch durven zijn ook op je eigen rol en uitvoering is een groot goed, zeker voor een toezichthouder.

Alles overziend kunnen we stellen als RvT er trots op te zijn dat we ook weer in 2021 op diverse wijzen onze bijdrage aan het samenwerkingsverband hebben kunnen leveren.

Namens de Raad van Toezicht,
Joseph Vos, Voorzitter.

Inleiding

Veel meer dan we in 2020 hadden kunnen bevroeden, werden leven en werken in 2021 nog sterk beïnvloed door de coronacrisis. Ik ben er bijzonder trots op dat, desondanks, de medewerkers van de werkorganisatie LandschappenNL er met elkaar in geslaagd zijn de boel draaiende te houden. Ten bate van 'onze' provinciale organisaties, ten bate van natuur en landschap. Nog los van de coronacrisis, was 2021 bepaald geen doorsnee jaar, met diverse inhoudelijke maar ook andere belangrijke ontwikkelingen:

Inhoudelijk vroeg met name het Programma Natuur onze volle aandacht. Meerdere medewerkers participeerden in werkgroepen, bijeenkomsten en themasessie over onderwerpen als overgangsgebieden, beheersubsidie, natuurinclusiviteit, monitoring en lerende samenwerking. Een belangrijk programma, gericht op natuurherstel, met een groot budget en lange loopduur. Daar overheen kwamen de voornemens van de nieuwe regeringscoalitie, die eind december bekend werden. Als LandschappenNL zijn we positief gestemd over de plannen met betrekking tot natuurherstel, de toegenomen aandacht voor landschap, de landbouwtransitie en last but not least, het besef van de urgentie die uit de beleidsvoornemens straalt.

Van een andere orde was het feit dat we na maandenlange inspanningen (uit)eindelijk tot afspraken kwamen met Inspectie SZW over de toepassing van de Arboret op de samenwerking met zelfstandige vrijwilligersgroepen in natuur- en landschapsbeheer. We staken veel tijd in het landelijke Aanvalsplan Landschap en de (Rijks) Monitor Landschap en zagen daar mooie ontwikkelingen tot stand komen. In huis kwamen we, na veel discussie, tot

overeenstemming over het opruisen en doorstarten van ons eigen Meetnet landschapselementen. Het aankomende nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) vroeg veel van onze aandacht; we hebben zwaar ingezet op vergroening van de landbouw in het Nationaal Strategisch Plan (NSP). Aan de klimaatdiscussie deden we vooral mee via gesprekken over de veenweiden en over de Bossenstrategie. Zo leverden we op verzoek van rijk en provincies onze inbreng in de werkgroep Genenbronnen & Plantmateriaal, die de overheid adviseerde over de behoefte aan plantmateriaal en over de waarde van autochtoon materiaal. In het al genoemde Programma Natuur werd bereikt dat de beheervergoeding omhoog gaat: een noodzaak gezien de vele uitdagingen die terreinbeheer met zich meebrengt.

2021 was ook het jaar van de Tweede Kamerverkiezingen en langste coalitievorming ooit. Maar het lange wachten heeft wel wat opgeleverd: veel geld en inzet voor natuurbeleid en zelfs een aparte minister voor natuur. Verkiezingen betekende in dit geval ook veel nieuwe woordvoerders waar we kennis mee maakten, zoveel mogelijk via werkbezoeken, ook in samenwerking met onze Groene11-partners. We bezochten de Biesbosch, voeren over de Waddenzee en liepen door het landschap. Ook voerden we diverse 1-op-1-kennismakingsgesprekken, soms fysiek, veelal digitaal. Onze (gezamenlijke) lobby rondom het coalitieakkoord resulteerde in een aantal successen: serieus geld voor aanpak stikstofproblematiek en terugbrengen van de natuur in een 'gunstige staat van instandhouding', meer nieuwe natuur, 240.000 ha landschapsgrond, betere kansen voor een goed Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). Maar ook een verlenging van het project Maatschappelijke Diensttijd, geld voor het Programma Nationale Parken en voor de groene boa's.

Een grote schok was het omvallen van een van 'onze' provinciale organisaties, stichting IKL. Na een aantal turbulente maanden ging IKL failliet. Allereerst een

drama voor de medewerkers. Daarnaast ook een probleem voor het landschap en de daarin actieve vrijwilligers. LandschappenNL heeft zich ingespannen voor een zo zorgvuldige mogelijke afhechting van dit traject, in nauwe samenwerking met de provincie, het CBF en andere belangrijke stakeholders. Ook leidde de ontwikkelingen tot het aanscherpen van interne werkprocessen. Het goede nieuws is dat inmiddels alle medewerkers van IKL een nieuwe baan hebben gevonden. En dat de provincie Limburg een verkenning uitvoert naar het borgen van het landschapsbeheer en de vrijwilligersondersteuning. Bijzonder fijn was de constatering dat de bereidheid bij collega-organisaties uit het samenwerkingsverband om in te springen, groot is. Met name Het Limburgs Landschap bleek onbaatzuchtig bereid om gaten in de projecten dicht te lopen.

Goed nieuws was er gelukkig ook. Zo besloot het Dinamo Fonds om een meerjarige samenwerking aan te gaan, en konden in 2021 de eerste projectvoorstellen van provinciale organisaties van een belangrijk stuk cofinanciering worden voorzien. Begin van het jaar kregen we, als partner van de Postcode Loterij, wederom een mooi bedrag toebedeeld, waarmee de provinciale organisaties weer prachtige projecten en anderszins mee kunnen realiseren. We hadden het geluk dat tussen alle stadia van coronamaatregelen door, het mogelijk bleek om de Natuurwerkdag weer 'in het echt' te organiseren: veel enthousiaste deelnemers, o.a. dankzij het nieuwe scholenprogramma.

En dit waren alleen de hoofdlijnen. Over allerlei andere zaken, zoals biodiversiteit, landschapselementen, levende rivieren, toezicht, erfgoed, wolf, omgevingswet, boerenlandvogels, Natura2000, pacht, Nationale Parken, vrijwilligers en het Groene Strand, leest u meer in het voorliggende jaarverslag.

Landschap en erfgoed

In 2021 kreeg landschap op landelijk niveau de nodige aandacht. Dat gebeurde onder andere op het congres van de Nationale Omgevingsvisie op 31 maart, maar ook bij de verdere uitwerking en lancering van de Monitor Landschap en het opstarten van fase 2 van het Aanvalsplan Landschapselementen. LandschappenNL heeft daarbij een belangrijke rol gespeeld, als beïnvloeder en/of belangbehartiger en vooral ook als mede-uitvoerder. Onze inzet was en is erop gericht de kwaliteit van het landschap te bewaken, landschapselementen terug te brengen en veilig te stellen. Wij pleiten voor landschap als ambitie, niet als uitkomst. Dit doen we met onze provinciale organisaties en in samenwerking met externe partners. LandschappenNL maakt zich sterk voor het behoud en de ontwikkeling van het Nederlands erfgoed. Het Nederlandse landschap is drager van vele monumenten en bijzondere objecten. Zowel het gebouwde als het ongebouwde erfgoed heeft een plek in onze beleidsagenda. Onze inzet op erfgoed is beperkt in omvang (het gevolg van keuzes in de belangenbehartiging) vergeleken met de aandacht die veel provinciale organisaties aan het rode erfgoed (gebouwen) alsook aan het groene erfgoed (landschap, tuinen) schenken. In 2021 is gewerkt aan de volgende onderwerpen:

Omgevingswet

De inwerkingtreding van de Omgevingswet, waarin 26 bestaande wetten worden opgenomen, is (wederom) uitgesteld en zal op zijn vroegst in 2022 in werking treden. In 2021 is een aantal tekortkomingen in het nieuwe stelsel geconstateerd. LandschappenNL heeft daar, samen met andere organisaties,

op gewezen. Zo is het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) nog niet op orde. Dit stelsel moet gedetailleerd inzicht geven in waar welke regels en beschermingsregimes gelden. Verder bleek het ‘nee tenzij’-principe voor het Natuurnetwerk Nederland (NNN) met de decentralisatie niet geborgd te zijn. Provincies hebben de mogelijkheid om dit principe zelfstandig om te zetten naar een ‘ja mits’, met alle risico’s van dien. Ook blijft LandschappenNL onverkort aandacht vragen voor (waardevolle) houtopstanden in het buitengebied, waarvan de bescherming in de nieuwe omgevingswet onvoldoende geborgd is.

LandschappenNL neemt deel in een coalitie die ten doel heeft om lokale participatietrajecten te enthousiasmeren (zie elders in dit verslag).

Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) is in 2020 vastgesteld. In 2021 is gestart met de meer decentrale invulling en met de eerste opzet van een Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). LandschappenNL heeft hierover gesprekken gevoerd met ambtenaren van het verantwoordelijk departement Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Gepleit is voor een stevige positie van natuur en landschap in het NPLG, maar het afgelopen jaar is dit programma nog weinig concreet geworden. De NOVI wordt regelmatig geëvalueerd en LandschappenNL is daarbij aangehaakt. Op het NOVI-congres van 31 maart heeft LandschappenNL bij meerdere presentaties een bijdrage geleverd. Dit betrof onder andere presentaties van de Monitor Landschap, het Aanvalsplan Landschapselementen en de overall-visie in de afsluitende uitzending.

Monitor Landschap

De Monitor Landschap is in 2021 formeel door de Rijksoverheid gelanceerd met de introductie van een gelijknamige website. LandschappenNL heeft als participant van het uitvoerend consortium een substantieel aandeel hierin gehad. De Monitor Landschap is opgezet in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK) met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) als mede-opdrachtgevers, en is gekoppeld aan de NOVI en het programma Mooi Landschap. In het consortium voor uitvoering zitten de Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE, hoofdopdrachtnemer), LandschappenNL, het Kadaster, Wageningen Environmental Research (WEnR) en het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). Voor de Monitor Landschap zijn databestanden van zes indicatoren gebruikt. De inbreng van LandschappenNL richt zich met name op de indicator ‘opgaand groen’, vanwege de inbreng van data uit het eigen meetnet van kleine landschapselementen. De andere indicatoren betreffen bebouwing in het buitengebied, landgebruik, openheid, reliëf en historische lijnen. De Monitor Landschap toont op een landelijke schaal de actuele toestand en verschillen vanaf 2015. Dat jaar is gekozen in verband met de benodigde consistentie van de databestanden. In de Tweede Kamer is herhaaldelijk en op aandringen van LandschappenNL gevraagd om bij alle monitoringsvraagstukken ook landschap mee te nemen en hier haast mee te maken. Een meerderheid van de Kamer is voor deze voorstellen. Dit zorgt voor extra (positieve) druk bij de uitvoering.

Aanvalsplan Landschapselementen

In maart 2021 is fase 1 van het Aanvalsplan Landschapselementen afgesloten met het aanbieden van het gelijknamig raamwerk aan minister Schouten van

het ministerie LNV, Pieter van Geel (voorzitter van het Uitvoeringsoverleg Landbouw en Landgebruik van het Klimaatakkoord) en Gert Harm ten Bolscher (gedeputeerde Landbouw en Natuur bij de provincie Overijssel en portefeuillehouder Bossensstrategie binnen IPO). Het Aanvalsplan is een initiatief van het Deltaprogramma Biodiversiteitsherstel en LandschappenNL heeft een aanzienlijk aandeel gehad in de opstelling van dit raamwerk. In het najaar van 2021 is fase 2 van het aanvalsplan van start gegaan. Hierin worden vier samenhangende werksporen opgepakt, waarin naast maatschappelijke organisaties ook nadrukkelijk overheden participeren. In het werkspoor Beleidskader (getrokken door het ministerie van BZK) wordt de verankering van het plan in beleid opgepakt. Het werkspoor Financiering (getrokken door het ministerie van LNV) richt zich op de mogelijkheden waarmee financiering van de uitvoering kan worden bewerkstelligd. In het regionale spoor nemen verschillende provincies deel met een cases. LandschappenNL is vooral betrokken bij het werkspoor Beoordelingskader (getrokken door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed). Fase 2 wordt gecoördineerd namens het Deltaplan door de Milieufederaties en LandschappenNL is mede-trekker. Het proces wordt financieel ondersteund in de vorm van procesgelden van de ministeries van BZK en LNV, van de provincies en van de RCE. LandschappenNL is ook in 2021 zeer actief geweest in de beleidsbeïnvloeding. In de Tweede Kamer zijn voorstellen rond het Aanvalsplan steeds met grote meerderheden of zelfs unaniem aangenomen.

Erfgoed Deal

In 2019 heeft LandschappenNL de Erfgoed Deal ondertekend als één van de formele partners. Met deze deal is vanuit het Rijk 20 miljoen euro beschikbaar gesteld dat door provincies en gemeenten, als formele aanvragers, in de projecten verdubbeld moet worden. Provinciale Landschapsorganisaties kunnen deelnemen in dergelijke projecten, waarin

erfgoed verbonden wordt met grote transitieopgaven als de energietransitie, klimaatadaptatie en ontwikkelingen met stad en krimp. Daarnaast kan ingeschreven worden op kennistrjecten en projecten die gerelateerd zijn aan de Nationale Omgevingsvisie. Er vindt afstemming plaats over projectvoorstellen tussen LandschappenNL, Staatsbosbeheer (SBB) en Natuurmonumenten. Ook is LandschappenNL lid van het ondersteuningsteam van de Erfgoed Deal. De Erfgoed Deal loopt nog tot en met 2022. Onze lobbyinzet in 2021 was er o.a. op gericht om 'haakjes' te creëren voor een verlenging van deze deal in 2022. Of dat gewerkt heeft zal in 2022 moeten blijken.

CIVILSCAPE

LandschappenNL is aangesloten bij CIVILSCAPE, het netwerk van maatschappelijk organisaties voor landschap in Europa. Mede vanuit die rol heeft LandschappenNL een presentatie verzorgd op het symposium 'The future of the European Landscapes' van UNISCAPE, het vergelijkbare Europese netwerk van onderzoeksinstituten voor landschap. Dit congres was georganiseerd in het kader van twintig jaar Europese Landschapsconventie. De presentatie van LandschappenNL richtte zich op de naleving van dit verdrag door Nederland. Naast een tekort aan ondersteuning van vrijwilligersinitiatieven en landschapsorganisaties, kwamen ook andere gebreken in het beleid aan de orde, zoals het ontbreken van eenduidige landschapsdoelen ('landscape objectives'), mede in relatie tot de grote transitieopgaven.

Kennisuitwisseling

Stichting Kennisontwikkeling Groen Erfgoed

Na consultatie met diverse provinciale landschapsorganisaties heeft LandschappenNL zich aangesloten bij de stichting Kennisontwikkeling Groen Erfgoed. Deze stichting beoogt het opleiden van mensen in de groenerfgoed sector in brede zin, om op die manier bij te dragen aan het in stand houden en ontwikkelen van vakmanschap in het cultuurlandschap, historische buitenplaatsen e.d., op zowel onderzoek, planvorming als op uitvoeringsniveau. Het achterliggende gezamenlijke doel is om op deze wijze de kwaliteit van het groene erfgoed te verhogen.

Grip op grote bedrijfsvestigingen

LandschappenNL heeft, op uitnodiging van het ministerie van BZK, geparticipeerd in een werkgroep Grip op bedrijfsvestigingen, gericht op de aanleg van gebouwen groter dan 3 ha. De deelnemers van deze werkgroep waren ambtenaren en vertegenwoordigers van het bedrijfsleven. Vanuit LandschappenNL is de grote maatschappelijke weerstand tegen dergelijke bedrijfsgebouwen ingebracht. Het zonder meer accepteren van de vraag naar vestigingslocaties is mede daarom o.i. niet aan de orde. Strenge selectie van mogelijke vestigingslocaties (o.a. brown fields op bestaande bedrijfsterreinen) en het stellen van voorwaarden aan de bouw (o.a. vormgeving, aanleg zonnepanelen en mitigerende maatregelen) zijn van het grootste belang voor een goede landschappelijke inpassing. Om er voor te zorgen dat ze niet tegen elkaar worden uitgespeeld is afstemming tussen overheden onontbeerlijk. Waar vestiging toch plaatsvindt, moet er volgens LandschappenNL een mogelijkheid zijn voor verevening, waarmee o.a. beheer van landschap kan worden gefinancierd. Vanuit het bedrijfsleven is aangegeven dat die bereidheid er in principe is.

Erfgoed

Qua erfgoed beperkte de kennisuitwisseling zich in 2021 tot groen erfgoed. De werkgroep 'Groen Erfgoed', met deelnemers uit een aantal provinciale Landschapsbeheerorganisaties, is tweemaal bij elkaar geweest. Daarnaast onderhield LandschappenNL contact met de Federatie Instandhouding Monumenten (FIM).

Natuur en biodiversiteit

LandschappenNL maakt zich sterk voor robuuste, gevarieerde natuur in Nederland. Biodiversiteit is essentieel voor een gezonde leefomgeving. Veel van onze inspanningen zijn daarom gericht op het realiseren en borgen van een hoge biodiversiteit in de terreinen van de provinciale Landschapsorganisaties. Maar meer dan ooit juist ook daarbuiten. Zonder vitaal en een biodivers landelijk gebied, wordt het zwaar om de biodiversiteit en natuurkwaliteit in de natuurgebieden te waarborgen. Onze belangenbehartiging op het domein 'natuur' is gericht op het faciliteren van herstel en aanleg van natuurgebieden en op het realiseren van de benodigde beschermingsregimes en beheermiddelen. Binnen het domein natuur werkten we in 2021 aan de volgende onderwerpen:

Subdiestelsel Natuur en Landschap (SNL)

LandschappenNL neemt via BIJ12, de uitvoeringsorganisatie voor de 12 provincies/ IPO, deel aan meerdere ambtelijke en bestuurlijke overleggen. Deze hebben als doel het SNL-stelsel met haar verschillende onderdelen te onderhouden en werkprocessen te verbeteren. In het verslagjaar ging het onder meer om het vervolg van het traject evaluatie van de standaardkostprijzen, wijziging van het subsidiepercentage van 75% naar 84% van de standaardkostprijs, afwaardering in het kader van de regeling SKNL (een traject om de subsidieaanvraagketen te optimaliseren en te uniformeren) en om de herziening van het Programma van Eisen van de certificering van het natuurbeheer.

Evaluatie SKP

Met de standaardkostprijzen (SKP) van het SNL wordt beoogd de werkelijke, voor heel Nederland gemiddelde kosten van adequaat natuur- en landschapsbeheer in beeld te brengen. Op basis daarvan wordt het natuurbeheer in de provincies uniform bekostigd. De standaardkostprijzen worden jaarlijks gecorrigeerd voor loon- en prijsstijgingen en eenmaal in de vijf jaar grondig geëvalueerd. In het verslagjaar werden delen van het 'Onderzoeksprogramma evaluatie SKP' uitgevoerd om prioritaire beheermaatregelen nader te onderzoeken op inhoudelijke onderbouwing en actuele kostenopbouw. Deze maatregelen werden in de brede enquête onder beheerders geselecteerd. In dat kader zijn diverse workshops georganiseerd met deelname van onder meer medewerkers van LandschappenNL. LandschappenNL heeft als deelnemer aan de speciale projectgroep Evaluatie SKP, onder leiding van BIJ12, de uitwisseling van diverse terrein- en beheergegevens tussen provinciale Landschappen en het onderzoeksinstituut Wageningen Environmental Research (WUR) gecoördineerd. Het is de bedoeling dat de aangepaste SKP's vanaf 2023 worden gebruikt voor de nieuwe subsidietaieven. Daarnaast heeft LandschappenNL een bijdrage geleverd aan de totstandkoming van een "Handboek Standaardkostprijs" dat beschikbaar komt op de BIJ12-website.

Afwaardering bij functieverandering

LandschappenNL nam in 2021 deel aan het landelijke overleg over de taxatiesystematiek die bij functieverandering toegepast moet gaan worden. Hoewel het verkrijgen van goede referentie-taxaties (marktwaarde na functieverandering) lastig bleek en de systematiek nog niet gereed was, gaan de op de nieuwe aankoopsubsidiering aangepaste provinciale SKNL-regelingen al wel ingevoerd worden. Initiatiefnemers ontvangen dan voor een aangekocht perceel in het Natuurnetwerk Nederland niet meer

standaard 85% van de aankoopsom, maar 100% van het getaxeerde waardeverschil tussen de marktwaarde voorafgaand aan het omzetten naar natuur en de marktwaarde na omvorming naar natuur.

Verhoging beheervergoeding SNL

In het kader van Programma Natuur is afgesproken dat de beheervergoeding voor natuurbeheer omhoog gaat. Hiervoor zijn financiële middelen vanuit het programma beschikbaar. De overweging is dat de beheerder met de huidige vergoeding van 75% van de standaardkostprijs niet in alle gevallen het beheer kan voeren dat nodig is om natuurwaarden te behouden of te verbeteren. LandschappenNL was betrokken bij de tijdelijke werkgroep van het ministerie van LNV, provincies en beheerders die het advies over de verhoging opstelde. De beheervergoeding ging met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2021 naar 84% van de standaardkostprijs.

Optimalisatie keten

In het kader van dit project van BIJ12, waarin LandschappenNL participeert, werden een aantal (tussen)producten opgeleverd, zoals procesmodellen en tijdlijnen voor de natuurbeheerplannen en SVNL met de bandbreedte van afspraken en afwijkingsmogelijkheden voor provincies. Daarnaast betrof het formats voor het aanvraagformulier, het "goede gesprek" tussen beheerders en provincie, beschikkingen, leveringsprotocollen rond Natuurbeheerplan en SVNL-aanvraag, intekenregels voor de beheertypekaart/subsidieaanvraag en formats voor het natuurbeheerplan en de uitvoeringsovereenkomst. Het project is gestart omdat het gebrek aan uniformiteit in de uitvoering van het SNL de provincies en beheerders voortdurend parten blijft spelen. Dit is echter vooral voor landelijk opererende terreinbeherende organisaties (TBO's) hinderlijk.

Programma van eisen certificering

In samenspraak met provincies, beheerders - waaronder LandschappenNL - en de Stichting Certificering werd de laatste hand gelegd aan een nieuw Programma van Eisen voor de certificering van het natuurbeheer. Certificering vormt de basis voor een beheersubsidiestelsel met een beperkte controlelast. De nieuwe afspraken zullen in toekomstige kwaliteitshandboeken van beheerders moeten worden verwerkt. Het nieuwe PvE moet nog een officieel besluitvormingstraject doorlopen. Via LandschappenNL zijn verder problemen bij provinciale Landschappen met de afhandeling van wijziging van kwaliteitshandboeken aangekaart bij de Stichting Certificering en vervolgens opgelost.

Handhaving en toezicht

Het knelt al jaren met het toezicht in de natuurgebieden. Oorzaken zijn de groeiende aantallen bezoekers en de overtredingen die daarmee gepaard gaan, recreantenstromen die elkaar vaker in de weg zitten, toenemend verbaal en fysiek geweld, meer illegale activiteiten zoals stroperij, wietteelt en afvaldumpingen en de steeds beperktere capaciteit en inzet vanuit de politie. Reden dat werkgevers van Groene BOA's, waaronder LandschappenNL namens de provinciale Landschappen, regelmatig gezamenlijk optrekken en in overleg treden met het Rijk en provincies over de noodzakelijke versterking van toezicht en handhaving en de bijbehorende samenwerking en overlegstructuur. Daar komt maar langzaam verbetering in. Het afgelopen jaar is er weer diverse malen gecorrespondeerd met het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) en heeft het nodige overleg plaatsgevonden. Ook zijn er verschillende consultaties geweest vanuit het ministerie waar LandschappenNL in coalitieverband op gereageerd heeft, namelijk over het boa-bestel en de boa-functies en de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) 'bewapening'.

Om het capaciteitsvraagstuk duidelijker neer te zetten, is dit jaar het initiatief genomen om dit beter te onderbouwen met informatie en gegevens. Het gaat daarbij onder andere om het in beeld brengen van de afname van de aantallen Groene BOA's, recente cijfers over handhaving in het Boa Registratie Systeem (BRS), overheidsdata over criminaliteit in het buitengebied en toename van de behoefte aan BOA's, o.a. gezien de toekomstige gebruikersdruk van natuurgebieden. Op dit onderwerp voeren we ook een stevige lobby. We doen dit vanuit coalitieverband met o.m. Natuurmonumenten, de Nederlandse Jagersvereniging, Sportvisserij Nederland en de Federatie Particulier Grondbezit (FPG). Omdat er na de verkiezingen allemaal nieuwe

woordvoerders op het ministerie van JenV kwamen, hebben we een aantal werkbezoeken georganiseerd om de Kamerleden – in gesprek met boswachter/ boa – kennis te laten maken met de verhalen uit de praktijk. Input bij de debatten gaf de vertaalslag aan wat zij er mee kunnen in hun inzet tot beleidswijzigingen. In 2021 heeft dat onder meer geresulteerd in meer geld voor Groene BOA's en veiligheid in het buitengebied. Verder blijven we er alles aan doen om zowel bij het ministerie van JenV als bij het ministerie van LNV voldoende aandacht te houden voor de veiligheid van onze mensen, handhaving en toezicht in het buitengebied en vergoedingen voor het opruimen van (drugs)afvaldumpingen.

Natura2000, PAS & stikstof

Wet Stikstofreductie en Natuurherstel

Op 2 maart 2021 behandelde de Eerste Kamer de wijziging van de Wet Natuurbescherming en de Omgevingswet, in de vorm van het Wetsvoorstel Stikstofreductie en Natuurverbetering. In aanloop naar dit debat heeft LandschappenNL samen met andere natuur- en milieuorganisaties haar aanhoudende zorgen met betrekking tot de juridische houdbaarheid en beperkte uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel onder de aandacht gebracht. Onze stelling was/is dat alleen door de stikstofuitstoot snel en fors omlaag te brengen, de natuur in Nederland in stand gehouden kan worden. Daarbij zijn wij van mening dat Nederland met dit wetsvoorstel niet tijdig voldoet aan de verplichtingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR). Het wetsvoorstel stelde als doel dat de stikstofdepositie in ons land in 2025 ten minste met 40% gedaald moet zijn voor het hele areaal aan Natura2000-gebieden, in 2030 ten minste met 50% en in 2035 ten minste met 74%. Volgens de VHR is dat nog niet genoeg, maar de Eerste Kamer ging er wel mee akkoord. Deze percentages zijn nu in de wet als resultaatsverplichtingen vastgelegd en voor 2025 is er een concreet tussendoel vastgelegd. De hoogte

van de reductiedoelstelling vinden wij als natuur- en milieuorganisaties dus nog steeds ontoereikend.

Aanvullend plaatsten de natuur- en milieuorganisaties kanttekeningen bij de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van het wetsvoorstel. Daarbij stond de constatering centraal dat de monitoring en handhaving van depositiewaarden lastiger is dan die van emissiewaarden. Immers hoe wordt bepaald welke bronnen rondom gebieden verantwoordelijk zijn voor de te hoge stikstofbelasting? Ook is onvoldoende vooraf geborgd dat de te treffen maatregelen daadwerkelijk effectief zijn. Bijkomend probleem was dat het maatregelenpakket van opkoop van bedrijven en technische maatregelen voor een groot deel leunt op voorziene autonome ontwikkelingen. Hierdoor werd op voorhand een risico genomen dat een autonome reductie van de stikstofdepositie niet genoeg resultaat oplevert.

LandschappenNL pleitte daarom voor een maatregelenpakket dat deze autonome ontwikkeling wel op een goede manier invult. Door op voorhand actief, doelgericht en fors stikstofdepositie te reduceren (bronmaatregelen), kan eventueel later het reductietempo worden bijgesteld als uit metingen blijkt dat de reductie inderdaad sterk verminderd wordt. Een bijkomend voordeel van deze aanpak is dat er aan de voorkant duidelijkheid en transparantie is over welke maatregelen genomen worden.

Aanpak stikstofcrisis

In het kader van de wet 'Stikstofreductie en Natuurherstel' werd in 2021 ingezet op doelrealisatie v.w.b. de vereisten van de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR). Het doel van deze wet is om 70% van de gestelde VHR-doelen te halen

in 2030. De strategie om dit doel te bereiken is stikstofreductie en natuurherstel. Voor het natuurherstel is Programma Natuur vormgegeven. Het ministerie van LNV en de provincies hebben vervolgens afspraken gemaakt over de invulling van de eerste drie jaar van het Programma Natuur. Deze afspraken zijn vastgelegd in een zogenaamde SPUK (speciale uitkering), een regeling op basis waarvan de provincies een financiële aanvraag kunnen doen voor de uitvoering van maatregelen in het kader van Programma Natuur. Daarmee fungeert de SPUK als concreet afsprakenkader voor de uitvoering van die maatregelen. De TBO's, waaronder LandschappenNL, hebben inbreng geleverd inzake de invulling van de SPUK's en de inhoud ervan.

Door LandschappenNL werd geconstateerd dat er in de SPUK's geen voorwaarden zijn opgenomen die borgen dat er een kwalitatieve en kwantitatieve relatie wordt gelegd tussen VHR-doelen, maatregelen en middelen. De SPUK's gaat louter over de relatie tussen maatregelen en middelen. Daarmee is het nog onduidelijk in hoeverre de maatregelen en de daarmee gemoeide middelen bijdragen aan het doelbereik waartoe Programma Natuur moet leiden. Dat is een knelpunt om meerdere redenen:

- Zonder gekwantificeerde VHR-doelen is het niet mogelijk om te sturen op doelbereik. Voorgenomen maatregelen ontberen daarmee urgentie om ten uitvoer te worden gebracht. Ook is het niet mogelijk om op zinvolle wijze te bepalen of er ook alternatieve maatregelen uitgevoerd kunnen worden, wanneer het niet lukt om de initiële maatregelen uit te voeren.
- Het ministerie van LNV kan zonder nadere concretisering van de doelen niet rapporteren aan Europa over de resultaten van haar inspanningen i.r.t. de VHR-doelen met Programma Natuur.

- Het is voor de tweede fase van de SPUK's (2023-2030) niet goed mogelijk om adequaat te programmeren, indien niet helder is welk deel van de te behalen doelen wordt gerealiseerd in de eerste fase van Programma Natuur.

Om deze knelpunten te ondervangen, is het van belang dat er een relatie wordt gelegd tussen de voorgenomen maatregelen en de daarmee te behalen VHR-doelen. LandschappenNL heeft, samen met de andere terreinbeheerders, aan het Rijk en provincies gevraagd om in kaart te brengen wat de maatregelen kwalitatief en kwantitatief beogen op te gaan.

leveren in relatie tot de VHR-doelen, maar had daar eind 2021 nog geen concreet antwoord op ontvangen.

Programma Natuur

Er is in 2021 heel veel gebeurd op het vlak van het Uitvoeringsprogramma Natuur en het Wetsvoorstel Stikstofreductie en Natuurverbetering. Vanuit het bureau van LandschappenNL werd op verschillende niveaus uitgebreid bijgedragen aan de nationale en provinciale discussies over deze onderwerpen en daarover is ook diverse malen met onze provinciale organisaties gecommuniceerd. Vragen en opmerkingen uit die hoek kwamen er met name over de Regeling Versneld Natuurherstel die op 1 februari opengesteld werd. En over de participatie in de gebiedsprocessen die in en om de Natura2000-gebieden gaan starten om uitvoering te geven aan de afspraken die gemaakt zijn over het natuurherstel en de uitvoering van de Stikstofwet. Daarom heeft LandschappenNL begin 2021 een themabijeenkomst georganiseerd, waarop met de provinciale organisaties de laatste informatie gedeeld is en met elkaar van gedachten gewisseld is over onze toekomstige activiteiten op dit vlak. Op deze bijeenkomst waren vier onderwerpen aan de orde, te weten:

- de Regeling Versneld Natuurherstel
- het wetsvoorstel voor de Natuurcompensatiebank
- het Uitvoeringsprogramma Natuur
- het Programma Stikstof wat voortvloeit uit de Stikstofwet en waarin het Programma Natuur opgenomen is

Deze bijeenkomst hebben we gehouden op donderdag 7 januari jl. Een groot aantal provinciale organisaties was daarbij aanwezig, die gezamenlijk de provinciale krachten velden verkend. Daarbij was met name de vraag aan de orde welke gebiedsprocessen er nu in welk kader georganiseerd worden en

hoe die op elkaar afgestemd worden. Daarnaast werden er met name vragen gesteld over de Regeling Versneld Natuurherstel.

Overgangsgebieden

Om natuurherstel in de Natura2000-gebieden mogelijk te maken, is het noodzakelijk om ook in de directe omgeving van die gebieden, op systeemniveau te kijken naar de opgave en vervolgens naar wat nodig is in de gebieden daaromheen. Deze zogenaamde 'overgangsgebieden' zijn gebieden waar vooral de transitie van de landbouw centraal staat. Boerenbedrijven en andere grondeigenaren die dichtbij Natura2000-gebieden liggen, moeten meer met de natuur en het landschap mee gaan boeren. Alleen zo draagt hun bedrijfsvoering bij aan het herstel van de Natura2000 natuurkwaliteit. Om dat te kunnen doen, is het nodig dat zij een toekomstperspectief hebben voor hun bedrijf.

Duidelijk is dat in deze overgangsgebieden een aantal grote opgaven samenkomen; het betreft daarbij niet alleen de natuur- en stikstofopgave. Het ook (tijdig) kunnen voldoen aan andere internationale verplichtingen op het terrein van de waterkwaliteit (Kaderrichtlijn Water), het tegengaan van broeikasgasemissies (Klimaatakkoord) en grote nationale opgaven als klimaatadaptatie/ verdroging maken dat het in samenhang en synergie realiseren van 'onze' doelstellingen in die overgangsgebieden urgent is. Om die reden moet (vooraf) duidelijk zijn wat de randvoorwaarden en kaders vanuit de overheid zijn om het systeemherstel in de overgangsgebieden zodanig in te richten dat deze doelen bereikt worden.

De natuur- en stikstofopgave is op dit moment de belangrijkste aanjager voor de omslag van de landbouw in de overgangsgebieden. De Structurele Aanpak Stikstof bevat maatregelen en middelen die hierbij ingezet kunnen worden.

Dat biedt enorme kansen en schept momentum. Het onderwerp overgangsgebieden neemt daarom in toenemende mate een prominente plaats in op de beleidsagenda's van de verschillende overheden, samenwerkend met maatschappelijke partners als LTO-Nederland, BoerenNatuur en terreinbeherende organisaties. Mede daarom is in het najaar van 2021 een landelijke Werkgroep Overgangsgebieden ingesteld, waarin die partijen vertegenwoordigd zijn en met elkaar in gesprek gaan. LandschappenNL maakt daar deel van uit. In die werkgroep wordt besproken wat een overgangsgebied precies is, wat de omvang daarvan zou moeten zijn en wat er in een dergelijk gebied zou moeten gebeuren om de VHR-doelen in het nabijgelegen Natura2000-gebied te bereiken. De werkgroep adviseert de bestuurlijke gremia van het Programma Natuur.

Een aantal provincies in ons land is al met deze overgangsgebieden aan de slag gegaan. De provinciale organisaties van LandschappenNL zijn integraal betrokken bij de ontwikkelingen in deze gebieden.

Agenda Natuurinclusief

In april 2021 hebben het Rijk, provincies en terreinbeherende organisaties (waaronder LandschappenNL) het handvest 'Nederland Natuurinclusief' aangeboden aan de Tweede Kamer. Dit handvest was een oproep aan het te vormen kabinet om werk te maken van een Agenda Natuurinclusief. Het doel van deze Agenda is de natuur te verbinden met andere maatschappelijke domeinen. Deze oproep werd in het handvest ondersteund door partijen uit onder meer de bouwsector, de financiële sector en het bedrijfsleven. De Agenda Natuurinclusief is onderdeel van het Programma Natuur, onderdeel van de structurele aanpak stikstof. Samen met de provincies en terreinbeherende organisaties geeft het Rijk daar uitvoering aan. De Agenda Natuurinclusief heeft een tijdshorizon tot 2050 en beoogt de samenhang en

integratie te vinden tussen verschillende beleidsdossiers en maatschappelijke domeinen, wat moet leiden tot een meer natuurinclusieve samenleving. De totstandkoming van de Agenda Natuurinclusief was in 2021 in volle gang. De ambitie is om deze op de Natuurtop van 17 juni 2022 in Almere te presenteren. Als tussenstap hiernaartoe is in het najaar van 2021 een Contourenschets opgesteld. Deze Contourenschets was het resultaat van vele gesprekken in verschillende domeinen en liet zien wat tot nu toe de gedachten zijn in de samenleving over wat de agenda moet doen en op welke manier dat kan. De schets streefde niet naar volledigheid van wat er allemaal op het gebied van vermaatschappelijking van natuur en natuurinclusiviteit gebeurt, maar was een weergave van de stand van zaken. Daarnaast gaf de Contourenschets een doorkijk naar het vervolgproces om te komen tot een daadwerkelijke Agenda Natuurinclusief.

Meer informatie over de Agenda Natuurinclusief en de activiteiten van LandschappenNL op dit vlak is te vinden op de website www.agendanatuurinclusief.nl.

Monitoring Programma Natuur

In het coalitieakkoord van december 2021 staat duidelijk dat monitoring van doelen belangrijker is dan ooit. Immers geïnvesteerd geld moet doelbereik opleveren. LandschappenNL sloot aan bij de werkgroep Monitoring & Rapportage van Programma Natuur van BIJ12 die dit verslagjaar van start ging. In eerste instantie richtte de werkgroep zich op het in beeld brengen van de monitorings- en rapportage-opgave van Programma Natuur. In een businesscase moet uiteindelijk inzichtelijk worden gemaakt of met huidige monitoringsystemen en analyse/ technieken/ methodieken informatie geleverd kan worden voor de aansturing en evaluatie van Programma Natuur, wat er meer nodig is en wat de kosten zijn. Het programma Natuur

onderscheidt drie vormen van monitoring, namelijk monitoring van de maatregelen (uitvoering), monitoring van het behaalde doelbereik (VHR) en monitoring van omgevingscondities (abiotiek). Daarbij zal vooral gekeken worden naar de stikstofgevoelige Natura2000-gebieden, maar ook daarbuiten, vanwege het voorkomen van VHR-soorten. In overleg met overige terreinbeherende organisaties werd input verzameld om zo het belang van terreinbeheer goed in te kunnen brengen in het monitoringprogramma, zoals de rol van SNL-natuur netwerk-monitoring. De monitoring en rapportage van uitvoering van de natuurmaatregelen dienen in 2022 in gang gezet te zijn. De aanvullende en nieuwe monitoring van omgevingscondities en doelbereik starten vanaf 2023.

Actualisatie doelensystematiek Natura2000

LandschappenNL is in 2021 aangehaakt bij het project 'actualisatie van de doelensystematiek Natura2000' van het Rijk. Met het oog op een op te stellen Strategisch Plan Natura2000 zijn deskundigen uitgenodigd om vanuit ecologische gebiedskennis bij te dragen aan de actualisatie. Tijdens een negental bijeenkomsten, zogenaamd 'landschapssessies', worden de knelpunten, doelen en conceptbouwstenen besproken van de habitattypen en soorten die relevant zijn voor het specifieke landschap dat aan de orde is. Via LandschappenNL zijn specialisten van meerdere provinciale Landschappen uitgenodigd voor deze interactieve sessies, waarvan een deel ook in 2022 worden gehouden. De sessies Duinen en IJsselmeergebied/ Grote zoete wateren vonden al plaats eind 2021.

Wet Natuurbescherming

De Wet Natuurbescherming wordt ingepast in de Omgevingswet via het aanvullingsspoor Natuur. Vanuit het ministerie van LNV is aangegeven dat dit beleidsneutraal gebeurt. Het opnemen in de Omgevingswet is bedoeld om te

voorkomen dat 'natuur' pas in een laatste stadium als hindermacht om de hoek komt kijken. Naast het borgen van het beschermingsregime, is ook tijdig inzicht in de status van 'natuur' van groot belang. LandschappenNL neemt deel aan de hiervoor ingerichte overleggen, met als primair doel te voorkomen dat de rechtspositie van natuur toch afgezwakt wordt.

Gedragscodes

Provinciale Landschappen maken gebruik van binnen de Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren (VBNE) opgestelde gedragscodes volgens de Wet natuurbescherming. De maatregelen in de gedragscodes voorkomen of beperken de schade aan beschermde dieren en planten bij het uitvoeren van activiteiten in bos en natuur. Het is dan niet nodig om iedere keer een ontheffing aan te vragen voor werkzaamheden. LandschappenNL heeft zitting in de werkgroep die zich bezighoudt met het opstellen en actualiseren van de gedragscodes bosbeheer en natuurbeheer.

De Gedragscode soortenbescherming bosbeheer, als opvolger van de huidige Gedragscode bosbeheer, is in november 2020 aangeboden aan het ministerie van LNV en Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Op het ontwerp-goedkeuringsbesluit kwamen meerdere zienswijzen waarin vooral bezwaar werd geuit tegen het toestaan van een halve hectare kap en het effect daarvan op beschermde soorten. Met het oog op de antwoordnota van het ministerie van LNV en RVO en vanwege verscherpte eisen aan gedragscodes in het algemeen, is in VBNE verband in het verslagjaar intensief gewerkt aan ingrijpende aanpassingen en de correspondentie en overleg met RVO hierover. Gestreefd wordt naar definitieve goedkeuring voor 1 juli 2022.

In verband met het verlopen van de Gedragscode natuurbeheer per 1 januari 2022, heeft de VBNE in november een aangepaste versie aan het ministerie

van LNV en RVO aangeboden. Deze gedragscode bevat een aantal veelvoorkomende beheerwerkzaamheden zoals het maaien van gras- en rietlanden en het afzetten/snoeien van houtige begroeiingen. Gezien onvoorziene aanscherpingen en een langere behandelprocedure, zou de natuurbeheersector in 2022 tijdelijk zonder geldige gedragscode moeten werken en ontheffingen voor allerlei beheermaatregelen moeten vragen vanwege eventuele schade aan beschermde soorten. LandschappenNL heeft bijgedragen aan het opstellen van een richtlijn van VBNE om de juridische risico's te verkleinen bij het uitvoeren van natuurbeheer, totdat de nieuwe gedragscode is goedgekeurd.

Parallel aan de onderhandelingen over de gedragscodes loopt er een project 'Gedragscode hoe verder' van het ministerie van LNV en RVO waarin het instrument 'gedragscode' tegen het licht wordt gehouden. In dat project worden regelmatig zaken voorgesteld die de administratieve lasten van terreineigenaren (aanzienlijk) verzwaren. Hoewel wij het belang zien van adequate bescherming van flora en fauna, wat bovendien een belangrijke doelstelling is van onze organisaties, waakte LandschappenNL dit jaar als lid van de VBNE mede voor de negatieve gevolgen voor de speelruimte van de beheerpraktijk en verzwaring van administratieve lasten.

Nationale Databank Flora en Fauna

De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFD) is van groot belang voor de onderbouwing van natuurbeleid en -beheer en voor de uitvoering van wettelijke taken vanuit de wet Natuurbescherming en de Omgevingswet in wording. In de komende jaren wordt de databank omgebouwd naar een open datavoorziening. Na voltooiing van de transitie van de databank zal het beheer structureel worden gefinancierd door overheidspartijen.

Gezien de nieuwe ontwikkelingen hield dit jaar ook het destijds opgerichte consortium, bedoeld om de NDFD in de benen te houden, op te bestaan. LandschappenNL maakte deel uit van dit consortium met een financiële bijdrage. Er is in het verslagjaar een nieuwe overeenkomst tussen de NDFD-organisatie en LandschappenNL gesloten. Hierbij behielden niet alleen provinciale Landschappen hun toegang tot de databank, maar kregen ook de Landschapsbeheerorganisaties via bemiddeling door LandschappenNL gratis toegang.

Bossenstrategie

LandschappenNL volgde samen met partijen uit de bos- en natuursector via een VBNE-taskforce constructief kritisch de voortgang van de uitvoering van de Bossenstrategie. In de bossenstrategie worden ambities op vier thema's voorgesteld, dit zijn: 10% meer bos, vitaler bos, meer bomen (landschapselementen) buiten het bos en aandacht voor gebruik van het bos. Uit een eigen enquête van LandschappenNL onder provinciale Landschappen, kwam het beeld naar voren dat het bossenbeleid en de praktijk van deze provinciale Landschappen al op veel punten aansluit bij ambities van de Bossenstrategie, met name waar het gaat om het bereiken van vitaal en natuurlijk bos. Bosuitbreiding, onder meer in de vorm van bomenprojecten met bedrijfsponsors, fondsen en CO2-compensatie, wordt op diverse plekken nagestreefd. De ruimte om veel op eigen grond te planten is echter beperkt en niet wenselijk als het gaat om half-open en open cultuurlandschappen. LandschappenNL uitte samen met Natuurmonumenten haar zorgen over voortgang, haalbaarheid en financiering van de Bossenstrategie in een brief aan de minister van LNV.

In de landelijke Bossenstrategie is opgenomen dat provincies voortaan de kap van bos gaan compenseren die wordt uitgevoerd ten behoeve van natuurherstel op grond van Natura2000-beheerplannen. Hiervoor gaat het Rijk via specifieke uitkeringen aan provincies € 210 miljoen beschikbaar stellen voor tien jaar. In totaal moet ongeveer 3400 hectare bos gecompenseerd worden. LandschappenNL is door het IPO in het verslagjaar betrokken bij het formuleren van uitgangspunten voor de boscompensatie. Voorwaarden zijn onder meer dat er een goed landelijk boekhoudsysteem van gekapt bos en compensatiebos moet komen, dat compensatie vooral buiten het natuurwetwerk moet plaatsvinden, dat de compensatie geregeld moet zijn vóór de kap, en dat terreinbeheerders goed daarbij betrokken

worden. LandschappenNL maakte ook deel uit van de stuurgroep van het project 'Nieuw bos voor klimaat en biodiversiteit', geïnitieerd door het ministerie van LNV en heeft daarnaast geparticipeerd in expertsessies over revitalisatie van bos en formuleren van criteria voor natuurbos.

Werkgroep wilde (autochtone) bomen en struiken

Binnen het samenwerkingsverband van LandschappenNL is een interne werkgroep 'Wilde (autochtone) bomen en struiken' actief. Hierin participeren vertegenwoordigers van meerdere provinciale landschapsorganisaties. De werkgroep heeft in 2021 een enquête over dit onderwerp uitgezet bij de provinciale organisaties. Daaruit bleek dat zij veel waarde hechten aan autochtone bomen en struiken en dat beschikbaarheid van geschikt plantmateriaal een probleem kan zijn.

De aandacht van LandschappenNL heeft mede geleid tot een motie van D66 in de Tweede Kamer.

Werkgroep Genenbronnen en plantmateriaal

In het verslagjaar heeft minister Schouten een Werkgroep 'Genenbronnen en plantmateriaal' ingesteld en LandschappenNL gevraagd die voor te zitten. Eind november heeft de werkgroep haar eindrapport 'Planten voor de toekomst' aangeboden aan het ministerie van LNV en IPO. Het rapport kwam tot stand n.a.v. een motie van D66 over de noodzaak autochtoon plantmateriaal te beschermen en een inschatting te krijgen van de vraag naar en beschikbaarheid van plantmateriaal voor bos en landschap, volgend uit de ambities in de Bossenstrategie. De zorg voor een robuust en toekomstbestendig stelsel van genenbronnen met garanties en samenwerking in de plantsoenketen zijn belangrijke aanbevelingen.

Deltaplan Biodiversiteitsherstel

LandschappenNL behoort tot de gangmakers van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel. Voor het succesvol ombuigen van biodiversiteitsverlies naar herstel, zijn vele en andere partijen nodig. De succesfactoren daarbij zijn verdienmodellen, coherente wet- & regelgeving, draagvlak & gedeelde waarden, kennis & innovatie en gebiedsaanpak.

In 2020 hebben we, als lid van het bestuur van de stichting Deltaplan, veel energie gestoken in het uitbreiden van de 'beweging' met andere partijen, in het vormgeven van een publiekscampagne en in het nauwer betrekken van de provincies. Een mooi resultaat was de toekenning door de Postcode Loterij van 1,5 miljoen euro voor het bijzondere project 'Herstel van biodiversiteit in Nederland'.

Los van de activiteiten in het kader van het Deltaplan, heeft LandschappenNL zich ook op andere wijzen ingezet voor herstel van de biodiversiteit. Dit onder meer door inzet op de dossiers 'Nationale Parken', 'Ruimte voor Levende Rivieren', 'Natuurlijke Klimaatbuffers', 'Natura2000', 'Tijdelijke natuur', 'Programma Natuur', 'Natuurherstelmaatregelen', 'Natuurbank' en 'NDFP'. LandschappenNL maakte in 2021 deel uit van het bestuur en bemenste verschillende werkgroepen van het Deltaplan. Zo werd onder meer meegedacht over gebiedsprocessen, verdienmodellen, GLB en een reactie op het coalitieakkoord.

Nationale Parken

LandschappenNL heeft in 2020 een bescheiden inbreng gehad in het 'Platform van Samenwerkende Partijen voor de Nationale Parken'. Daarin hebben zitting: de vertegenwoordigers van de 21 Nationale Parken, de

vertegenwoordigers van landelijke terreineigenaren, IVN Natuureducatie, de recreatiesector, marketingadviseurs, ondernemersorganisaties, ANWB en bijzondere leden zoals de Rijksadviseur Landschap (CRa). In het Platform worden de hoofdlijnen van de gezamenlijke aanpak en strategie voor de toekomst van de Nationale Parken besproken.

Eind 2021 is bij de begrotingsbehandeling van het ministerie van LNV een motie (D66) aangenomen om het programma Nationale Parken voort te zetten, dus dat is goed nieuws. Ook is weer aandacht gevraagd voor het beleidskader opdat de minister hier zo snel mogelijk mee naar buiten zal komen en alle betrokken partijen weten waar ze aan toe zijn. In de lobby werken we in nauw verband samen met de mensen van het Bureau Nationale Parken.

Afrikaanse Varkenspest

In de zomer van 2019 werd op initiatief van het ministerie van LNV de Taskforce 'Afrikaanse Varkenspest' ingesteld. Dit vanwege het feit dat het virus zich in West-Europa uitbreidt. Doel van de Taskforce was een gezamenlijke 'roadmap' op te stellen met acties die het risico van insleep van Afrikaanse varkenspest moeten verkleinen. In de zomer van 2020 is de roadmap aangeboden aan minister Schouten van het ministerie van LNV. In 2021 beperkten de activiteiten (en dus onze inzet) van de Taskforce zich tot periodiek bijpraten over actuele ontwikkelingen.

Coalitie Rivieren Natuurlijk

LandschappenNL maakte ook in 2021 deel uit van deze coalitie, samen met o.a. Staatsbosbeheer (SBB), Natuurmonumenten en het Wereld Natuur Fonds (WNF). Aan de orde kwamen onderwerpen als samenwerking tussen delfstoffenwinners en natuurorganisaties (zonder te veel concessies te doen

met betrekking tot realisatie natuurwaarden), oriëntatie op het Integraal Rivier Management (IRM), verondieping van zandwinplassen, de Programmatische aanpak grote wateren (PAGW) en vegetatiebeheer en oobosontwikkeling in uiterwaarden. De aanvraag voor het Nationaal Groeifonds van het programma voor vitale, robuuste, veilige en bevaarbare rivieren, met aanzienlijke ruimte voor riviernatuurontwikkeling, werd afgewezen.

Gezien andere prioriteiten en uiteenlopende belangen en doelen van het kleine aantal provinciale Landschappen met terreinen langs de grote rivieren, zal LandschappenNL naar verwachting na 2021 geen actieve rol meer spelen in de coalitie. De deelname aan het project Ruimte voor Levende Rivieren wordt op een laag pitje gezet.

Droogte

Grondwaterbeheer in relatie tot verdroging van natuurgebieden, is door de langdurige droogteperioden de afgelopen drie jaar nadrukkelijker onder de aandacht gekomen. Natuurgebieden lijden zowel onder structureel watergebrek, als onder periodieke extreme droogte. Hoewel er in 2021 niet te weinig neerslag was, was LandschappenNL dit jaar in VBNE-verband indirect aangehaakt bij initiatieven voor een meer op de natuur toegespitst grondwaterbeheer. Aandacht voor het natuurbelang is ook nodig op beleidsmatig en juridisch vlak, zeker bij provincies en waterschappen. Relevant in dit kader waren een regionale analyse van het watersysteem en de waterbehoefte van natuur in Noord-Brabant, in opdracht van natuur- en milieuorganisaties waaronder het Brabants Landschap. Daaraan gerelateerd vond een studie plaats naar het Europeesrechtelijk perspectief van verdroging. Verder kwam een juridische verkenning in opdracht van de VBNE gereed van het verdrogings- en droogte-instrumentarium en de

mogelijkheden daarin voor een zogenoemde grondwaterafkoppelreeks. In deze reeks wordt prioriteit gegeven aan kwetsbare natuur als de grondwatervoorraad te sterk afneemt. Inzichten over de droogte-aanpak vanuit de natuurbeheersector werden onder meer ingebracht in het bestuurlijk overleg met de Unie van Waterschappen.

(Coalitie) Natuurlijke Klimaatbuffers, Life-IP

LandschappenNL werkte ook in 2021 met collega-organisaties samen in de Coalitie Natuurlijke Klimaatbuffers (CNK). We staan voor het slim combineren van de opgaven op het gebied van de klimaatverandering (zoals het tegengaan van overstroming en verzilting en het vergroten van de

zoetwaterretentie), met die van de natuur (meer dynamiek, grotere biodiversiteit). In 2021 hebben we bijgedragen aan de volgende activiteiten:

1. Het uitbouwen van de organisatie rondom klimaatbufferambassadeurs. Zij leggen zich toe op promotie en lokaal draagvlak voor natuurlijke klimaatbuffers. En zij dragen bij aan de inbreng tijdens risicodialogen en kunnen kansen hiervoor signaleren;
2. Realisatie Kansencarten Klimaatbuffers en presentatie op Deltacongres;
3. Deelname aan IUCN World Congress;
4. Resultaten en ervaringen verwerken ten behoeve van kennisdeling en communicatie.
5. De samenwerking versterken, onder andere met: BP-Zoetwater, PAGW, DPRA, Klimaatakkoord, Global Commission on Climate Adaptation (GCA) en gerichte acties in diverse provincies.

LandschappenNL participeerde in 2021, als lid van het CNK, ook in het Europese project Life-IP. In het kader van het Life-IP heeft een verkenning plaatsgevonden voor zogenaamde prioritaire projecten. Er was vanuit Life-IP Deltanatuur een bescheiden budget beschikbaar voor verder projectontwikkeling en eventuele verdere fondsenwerving. Ook verzorgde en verzorgt LandschappenNL namens de CNK de externe communicatie.

Pacht

Gezien de demissionaire status van het kabinet verklaarde de Tweede Kamer het pachtbeleid “controversieel”. Daardoor verscheen de eerder aangekondigde brief van minister Schouten over het pachtbeleid niet in 2021. Voor terreinbeheerders vormt een struikelblok volgens de huidige plannen het ontmoedigen van kortdurende pacht door minder vrije prijsvorming. Kortdurende pacht is van belang om flexibel

natuurdoelstellingen te kunnen realiseren. Tegelijkertijd zijn duurzame pachtrelaties wel van belang. Inzake het pachtbeleid wordt opgetrokken met o.a. de Federatie Particulier Grondbezit. Maar dit jaar waren er op dat vlak dus weinig ontwikkelingen.

Klimaat

Met de accordering van het Klimaatakkoord zijn de Klimaattafels ingeruild voor overleggen, gericht op de uitvoering van het Akkoord. Het Klimaatoverleg Landbouw en Landgebruik, onder paraplu van het ministerie van LNV, omvat onder andere de projectgroep BBN (‘Bos, bomen en natuur’). Die projectgroep, met inbreng van LandschappenNL, fungeert als formele klankbordgroep voor de Bossenstrategie, waarin LandschappenNL ook in 2021 actief was, onder andere door mee te beslissen over het al dan niet honoreren van projectvoorstellen van onderzoeksinstituten. De resultaten van deze pilots voor bos, bomen, natuur en hout moeten concrete handvatten bieden voor het terreinbeheer.

LandschappenNL was ook in 2021 vertegenwoordigd (via Landschap Noord-Holland) in de Regiegroep Veenweide, het centrale orgaan in de klimaatopgave Veenweiden.

Kroeskoppelikaan

LandschappenNL ondersteunde het onderzoeksproject “Kansen voor terugkeer kroeskoppelikaan in de lage landen”, dat in opdracht van een consortium van enkele natuurorganisaties is uitgevoerd. Conclusie van het onderzoek is dat Nederland in principe (weer) geschikt is als broedgebied voor de kroeskoppelikaan. Terugkeer van deze iconische vogelsoort sluit goed aan bij een toekomstgerichte visie op de Nederlandse deltanatuur en de rol die provinciale Landschappen hierin spelen. In aanloop naar de publicatie zijn de bevindingen gedeeld met soortdeskundigen van de

provinciale Landschappen. Het rapport werd op 15 oktober in Diergaarde Blijdorp gepresenteerd. Zowel landelijke en regionale radio en tv als diverse gedrukte media besteedden aandacht aan de kroeskoppelikaan. Een volgende stap is het verkrijgen van draagvlak en het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek naar de voorwaarden voor herintroductie.

Kennisuitwisseling

LandschappenNL organiseerde in 2020 diverse interne themamiddagen op het domein 'natuur', onder andere over natuurkwaliteit, certificering, natuurcompensatiebank, natuurherstel, afvaldumping en toezicht.

Duurzaam landgebruik

De komende jaren staan voor LandschappenNL ook in het teken van ecologisch en landschappelijk herstel van het landelijk gebied in ons land als geheel. De landbouw speelt daarin een sleutelrol. Het is duidelijk dat natuur en landschap in ons land broodnodig zijn voor een duurzame landbouw, maar ook voor aanpassing aan klimaatverandering en het behoud van een goed leefmilieu. Natuur en landschap moeten weer veel meer bondgenoot worden van de landbouw, maar ook andersom. Boeren met de natuur in plaats van tegen de natuur moet de norm worden, omwille van een duurzaam landgebruik, een grotere rijkdom aan plant- en diersoorten, maar ook voor klimaatadaptatie, recreatie, productie van goed en gezond voedsel en bescherming tegen stijgend (zee)water. LandschappenNL gaat hier de komende jaren stevig mee aan de slag.

LandschappenNL wil met en namens haar achterban opkomen voor natuur en landschap in ons land, ook buiten de natuurgebieden. Daarvoor is in onze ogen een andere landbouw nodig dan de huidige, juist ook omwille van een duurzame toekomst van die landbouw zelf. Wij streven een ontwikkeling in de Nederlandse landbouw in de richting van natuur- en landschapsinclusiviteit na. Dat betekent dat de landbouw niet alleen voedsel produceert, maar ook een bijdrage levert aan het verhogen van de natuur- en landschapskwaliteit in ons land. LandschappenNL wil de komende jaren meehelpen om die natuur- en landschapsinclusieve landbouw in ons land concreet vorm te geven: niet alleen met goede ideeën, maar ook hands-on, bijvoorbeeld in en rond de terreinen van onze provinciale organisaties en ook door inzet van onze organisaties in het boerenland.

Op grond van het bovenstaande is ervoor gekozen om in ons werkplan en in

ons jaarverslag ook een hoofdstuk over duurzaam landgebruik op te nemen. Hierbij doen we verslag van onze activiteiten in 2021 rond natuurinclusieve landbouw (inclusief het onderwerp landschapsgrond), het agrarisch natuur- en landschapsbeheer, de boerenlandvogels en onze inspanningen om een groener EU-landbouwbeleid te realiseren.

Natuurinclusieve landbouw

In 2021 werden er wederom veel plannen en nota's gepubliceerd (o.a. van het PBL), die duidelijk maken dat het ernst is met de noodzaak om de stikstofuitstoot in ons land te reduceren. Niet in de laatste plaats vanwege het desastreuze effect van de stikstofdepositie op de Natura2000-gebieden in ons land. LandschappenNL onderschrijft uiteraard de noodzaak van die vergaande reductie, omdat dat in het belang is van het behoud van waardevolle natuur en de bijbehorende biodiversiteit. Maar LandschappenNL heeft ook vaker betoogd dat de kern van de discussie is dat de landbouw in ons land een transitie door moet maken richting natuur- en landschapsinclusiviteit, waar nieuwe verdienmodellen voor boerenbedrijven onlosmakelijk mee verbonden zijn. Het wordt steeds duidelijker dat de huidige intensieve, grootschalige en milieuonvriendelijke (gangbare) landbouw in ons land zijn langste tijd gehad heeft. Een transitie naar een nieuwe, meer natuurinclusieve vorm van landbouw is noodzaak. Een landbouw waarin boeren een goed inkomen kunnen verdienen en waarmee ook de werkgelegenheid in de landbouw in stand gehouden kan worden. Alle betrokken partijen (overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen) moeten daar gezamenlijk op inzetten. Van Mansholt 1.0 naar Mansholt 2.0. Dan gaat het niet meer over aantallen dieren of aantallen bedrijven, maar over de wijze waarop bedrijven maatschappelijk verantwoord kunnen produceren en een goed inkomen kunnen verdienen. Aantallen zijn daar een afgeleide van.

LandschappenNL pleit ook al langer voor het belonen van boeren voor ecosysteemdiensten als natuur- en landschapsbeheer en voor betere productprijzen voor boeren die op een natuur- en landschapsvriendelijke wijze hun beroep uitoefenen. Wij zetten in het kader van de discussie over het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid ook daarom in op het belonen van boeren voor die ecosysteem-diensten, maar ook op forse investeringen in het ANLb en bijvoorbeeld het Aanvalsplan Grutto. Het gaat in de stikstofdiscussie primair om de toekomst van onze voedselproductie en om de kwaliteit van het platteland. Realiteit is dat het gesprek daarover momenteel vastloopt op zorgen over de vooruitzichten van de boer, over het verdienmodel van de landbouw. Als het nieuwe verdienmodel voor boeren dat wij voorstaan concreet vorm gegeven kan worden, met betere prijzen voor natuurinclusieve landbouwproducten, met beloningen voor ecosysteem-diensten en met goede (financiële) ondersteuning van boeren in het transitieproces richting een natuur- en landschapsinclusieve landbouw, dan kan er aan alle kanten winst geboekt worden.

LandschappenNL heeft daarom opgeroepen tot dialoog en tot een gezamenlijke inzet van boeren- en natuurorganisaties. Op die manier kunnen we de generaties na ons tot in lengte van dagen de garantie bieden op een mooi landschap en een rijke natuur, en ook op een rendabele landbouwsector waarmee op een natuurinclusieve wijze een prima boereninkomen te verdienen valt.

Landbouwgrond in natuurlijk beheer (Landschapsgrond)

Op 8 juli 2021 werd door het Kamerlid Boswijk (CDA) een motie ingediend over landbouwgrond in natuurlijk beheer. Deze motie is aangenomen. De

minister van LNV gaf daarbij aan de motie te onderschrijven, waarbij ze met name ruimte zag voor deze vorm van grondgebruik in de de overgangszones rondom stikstofgevoelige Natura2000-gebieden. Over deze motie zijn door het ministerie van LNV in 2021 diverse gesprekken gevoerd met belanghebbende organisaties, waaronder met LandschappenNL. Volgens LandschappenNL past deze motie in de benodigde transitie van de landbouw in ons land naar meer kringlooplandbouw en natuurinclusieve landbouw. Het beter verbinden van landbouw en natuur is nodig om onder andere (stikstof)emissies te verminderen, bodem- en waterkwaliteit te verbeteren, biodiversiteit te bevorderen, landschap te herstellen, verdienmodellen te ontwikkelen en een lange termijn perspectief voor boeren te creëren.

Van landbouwgrond in natuurlijk beheer zijn al diverse voorbeelden aanwezig, zoals in het agrarisch natuur- en landschapsbeheer of het initiatief Natuurboeren van Staatsbosbeheer. Belangrijk hierbij is de mogelijkheid tot extensivering van de bedrijfsvoering gericht op natuurinclusieve landbouw. Daar zijn al bestaande instrumenten voor, zoals het ANLb, maar een nieuwe vorm zou kunnen zijn om een permanente wijziging van de status van landbouwgrond in natuurlijk beheer naar extensieve natuurinclusieve landbouw te bereiken via eenzelfde systematiek als bij wijziging naar natuurgrond. Dat betekent een combinatie van financieel afwaarderen (vanwege vermindering landbouwkundige opbrengst) en een kwalitatieve verplichting vastgelegd bij de notaris. Deze permanente wijziging van de status van de grond zal vastgelegd moeten worden in het omgevingsplan, natuurbeheerplan, perceelsregistratie etc.

In het recent afgesloten coalitieakkoord valt hierover de volgende passage te lezen: “Met langjarige overeenkomsten en een passende vergoeding vergroten we de mogelijkheden van (agrarisch-) natuur en landschapsbeheer.

We creëren een tussenvorm van natuur- en landbouwgrond: landschapsgrond. Hiermee, en door uitbreiding van het natuurareaal, vergroten we het leefgebied van kwetsbare soorten en brengen we de doelen van de Vogel- en Habitatrichtlijn dichterbij.”

Landschapsgrond is dus een vorm van (extensief) grondgebruik die tussen grondgebruik voor landbouw en natuur in ligt. Het gaat hierbij om extensieve vormen van grondgebruik, zoals natuurinclusieve landbouw (kringlooplandbouw) en/of agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Deze vorm van grondgebruik dient volgens LandschappenNL vastgelegd te worden in de Omgevingswet, als een vorm van bestemming van de grond tussen

landbouw en natuur in, en ook als zodanig op kaartbeeld vastgelegd te worden in de omgevingsplannen van provincies en gemeenten. Landschapsgrond zal in de meeste gevallen boerengrond zijn en dat ook blijven. In dat geval zijn vragen aan de orde over beheer, afwaardering van de grond, vormen van grondgebruik en alternatieve verdienmodellen. Afwaardering van de grond is daarbij volgens LandschappenNL niet per sé noodzakelijk. Dat hangt af van het verdienmodel dat boeren of andere grondgebruikers in die gebieden kunnen realiseren. Landschapsgrond kan met name zijn beslag krijgen in overgangszones rond Natura2000-gebieden. Deze vorm van grondgebruik zal in die gebieden in belangrijke mate sturing kunnen geven aan de gewenste transitie naar een natuurinclusieve kringlooplandbouw.

Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer

In het voorjaar van 2021 werd door de minister van LNV de tussenevaluatie van het stelsel Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb) over de periode 2016-2020 aan de Tweede Kamer aangeboden. Deze tussenrapportage werd opgesteld door onderzoekers van Wageningen Environmental Research (WUR) en werd begeleid door een commissie, waarvan o.a. LandschappenNL deel uitmaakte. In deze tussenevaluatie is door de onderzoekers het stelsel ANLb (waarmee het beheer dus uitgevoerd wordt door 40 collectieven van agrarische ondernemers in ons land) getoetst op effectiviteit, uitvoerbaarheid en doelbereik. De conclusies zijn door de onderzoekers vertaald naar een aantal aanbevelingen. Belangrijk voor LandschappenNL waren daarbij de aanbevelingen om de TBO's meer te betrekken bij de uitvoering van het stelsel en de collectieven te vragen om meer in zetten op langere termijn habitatkwaliteit om de ecologische effectiviteit van het beheer toe te laten nemen.

LandschappenNL is van mening dat de uitvoerbaarheid en de effectiviteit van het stelsel ANLb zeker toegenomen zijn, maar de vraag naar het (ecologische) rendement en de efficiëntie van ANLb wordt o.i. minder expliciet beantwoord. De indruk is dat het ANLb in veel gebieden een nogal op zichzelf staand gebeuren is en nog weinig geïntegreerd is in andere natuuropgaven in die gebieden. Er is in veel gevallen sprake van relatief weinig interactie tussen de agrarische collectieven en andere gebiedspartijen als TBO's en organisaties van vrijwilligers. LandschappenNL heeft aangegeven dat de input van deskundige vrijwilligers en natuurbeheerders het kennisniveau van de collectieven kan vergroten en kan zorgen voor betere beheerkeuzen.

Behalve waterschappen en TBO's waarmee samengewerkt moet worden, zouden ook gemeenten genoemd kunnen worden, die meer zouden moeten willen met natuur en landschap. Gemeenten hebben over het algemeen weinig inzicht in het (agrarisch) natuurbeheer op hun grondgebied, terwijl dat wel van belang is voor hun omgevingsvisie/omgevingsplan. De inrichting en invulling van de leefgebieden natte en droge dooradering uit het stelsel ANLb, zou heel goed samen kunnen gaan met een gemeentelijk Landschapsplan. En het zou helemaal mooi zijn als dat overeenkomt met het Aanvalsplan Landschapselementen dat LandschappenNL onlangs uitgebracht heeft, samen met de partijen die vertegenwoordigd zijn in het Deltaplan Biodiversiteitsherstel. Als LandschappenNL hechten wij waarde aan de aanleg en het beheer van landschapselementen en daar zouden de collectieven een belangrijke rol bij kunnen spelen.

LandschappenNL heeft ook uitgedragen dat er kritischer gekeken zou moeten worden naar de ligging van de leefgebieden 'open grasland' en 'open akkerland' uit de beheerplannen van de collectieven. De beste weidevogelgebieden in ons land sluiten aan op de weidevogelreservaten van

de TBO's. Een gemeenschappelijk beheerplan zou een minimale voorwaarde moeten zijn voor de inzet van de middelen.

Boerenlandvogels

LandschappenNL heeft ook in 2021 veel aandacht besteed aan de boerenlandvogels in ons land. Ondanks de pogingen van veel betrokken partijen, waaronder 'onze' provinciale organisaties, om de dalende trends te keren, blijven de boerenlandvogels in ons land nog steeds in aantallen en soorten afnemen. De provinciale organisaties hebben er in 2020 (mede ondersteund vanuit LandschappenNL) weer hard aan gewerkt om op 'hun' terreinen het tij te keren. In veel gevallen werd daarbij nauw samengewerkt met collectieven van agrarische ondernemers, die aan de lat staan voor het uitvoeren van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer. LandschappenNL benadrukte in haar landelijke lobby dat er op dit gebied niet alleen wat moet gebeuren in de weidevogelkerngebieden, maar er ook gewerkt moet worden aan het extensiveren van de gehele landbouw in ons land en het streven naar een daadwerkelijk natuurinclusieve landbouw. Dit met als doel de leefomstandigheden van de boerenlandvogels in het algemeen te verbeteren. Ook dachten we mee met een Kamermotie ten bate van de boerenlandvogels en hadden we inbreng in de uitwerking van het Aanvalsplan Grutto.

LandschappenNL onderhoudt al een aantal jaren de Boerenlandvogelmonitor en heeft daar in 2021 ook veel tijd en energie in geïnvesteerd, samen met vertegenwoordigers van de provinciale organisaties. In 2021 hebben bezoekers de website ruim 46.000 keer bezocht. De website speelt een belangrijke rol bij het monitoren en inventariseren van de stand van zaken m.b.t. de weidevogelstand in ons land.

In 2021 hebben agrarische collectieven en vrijwilligersorganisaties die aangesloten zijn bij LandschappenNL in het kader van het agrarisch natuurbeheer weer op grote schaal tellingen uitgevoerd om het broedsucces

van de grutto te bepalen. In totaal werd er ruim 130.000 hectare gruttogebied gemonitord. Regionaal waren er grote verschillen in resultaat. Gemiddeld was het broedsucces 65%, wat matig tot voldoende betekent. Positief waren met name de resultaten in de provincie Friesland, waar in 2021 een ruime voldoende gehaald werd. Voor gebieden die een voldoende broedsucces scoren, kan de grutto populatie op peil worden gehouden, mits dat langjarig aan de orde is. Gemiddeld over alle getelde gebieden was het

broedsucces in ons land een stuk beter dan in 2020. In 2021 hebben agrarische collectieven, vrijwilligersorganisaties van LandschappenNL en terreinbeherende organisaties met enkele honderden tellers in 527 gebieden in Nederland op een oppervlakte van 133.223 hectare grutto's geteld. Deze gegevens zijn opgenomen in de Boerenlandvogelmonitor. Daarbij werden eind april ruim 11.500 gruttoparen geteld en eind mei ruim 8000 gruttoparen met (deels bijna vliegvlugge) kuikens. Daarmee werd het broedsucces van de grutto voor 2021 vastgesteld op 65%.

Om het broedsucces van de grutto te bepalen wordt eind april het aantal gruttoparen geteld en eind mei het aantal gruttogezinnen met (deels bijna vliegvlugge) kuikens. De verhouding tussen het aantal gruttoparen en het aantal gruttogezinnen geeft het Bruto Territoriaal Succes (BTS) aan. Het BTS-percentage is indicatief voor het broedsucces van de grutto. BTS-tellingen geven geen exact inzicht in het aantal vliegvlug geworden gruttokuikens, maar een globale indicatie van het broedsucces.

EU-landbouwbeleid

Op 31 december 2021 is het Nationaal Strategisch Plan (NSP) ingediend bij de Europese Commissie. Hiermee geeft de Nederlandse regering voor de komende jaren invulling aan het Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). De bijbehorende Europese subsidies zijn omvangrijk en daarmee een belangrijk instrument om de nodige vergroening van de landbouwsector te realiseren. Dat is hard nodig, gezien de grote uitdagingen op het gebied van natuur, milieu, bodem en water die momenteel in ons land spelen. Met dit NSP kan een belangrijke bijdrage geleverd worden aan de vergroening van de Nederlandse landbouw. Afwasborstel. Het NSP voorziet namelijk in een transitie van gelijke inkomenssteun per hectare voor alle boeren naar landbouwsubsidies die gebiedsgericht oplossingen bieden voor

specifieke opgaven en daarbij boeren steunt in de gevolgen die dat voor hen heeft. Middels een zienswijze gaven LandschappenNL, Natuurmonumenten, Vogelbescherming Nederland en Wereld Natuur Fonds (WNF) een reactie op dit NSP. Ondanks de positieve omslag in de inzet van de landbouwsubsidies zijn er nog diverse aandachtspunten ten aanzien van de implementatie die het verschil maken in hoeverre dit NSP gaat bijdragen aan het behalen van de natuur-, klimaat- en waterdoelen. Op hoofdlijnen zijn de betrokken organisaties blij met de keuze van de minister van LNV om de overheveling van gelden van pijler 1 naar pijler 2 te verhogen van 15% naar 30%. Met deze overheveling groeit het budget dat kan worden uitgegeven aan belangrijke doelen zoals klimaat, water en biodiversiteit. Dit is volgens de betrokken organisaties essentieel om de nodige vergroening van de landbouwsector te realiseren en boeren te ondersteunen in de gevolgen daarvan. Bij pijler 2 moeten vooral middelen worden ingezet voor extensivering van de landbouw en het grondgebruik rondom Natura2000-gebieden. En voor peilverhoging in de veenweidegebieden om daar de bodemdaling en de bijbehorende uitstoot van CO2 tegen te gaan. De hele zienswijze valt na te lezen op de website van LandschappenNL.

LandschappenNL heeft over dit onderwerp, samen met andere natuur- en milieuorganisaties, op 11 november 2021 in Den Haag een GLB-borrel georganiseerd, waarop zo'n 25 personen aanwezig waren. Tijdens die bijeenkomst werd een inleiding over het NSP-GLB gehouden door Annemiek Hautvast, programmadirecteur GLB bij het ministerie van LNV. Daarover ontstond een geanimeerde discussie, waarbij vertegenwoordigers van de politiek, de sector en de natuurorganisaties stevig met elkaar in discussie gingen. De bijeenkomst stond onder leiding van LandschappenNL directeur-bestuurder Hank Bartelink, die het gezelschap met veel humor en respect

voor ieders mening langs de klippen van de belangrijkste discussiepunten leidde.

European Environmental Bureau

LandschappenNL was in 2021 actief lid van het European Environmental Bureau (EEB), een koepel van 160 organisaties in 35 landen met een achterban van meer dan 30 miljoen burgers. Het EMB speelt een belangrijke rol in de Europese besluitvorming rond landbouw- en milieubeleid.

LandschappenNL is lid van de werkgroep Landbouw van het EMB en woont twee keer per jaar de vergadering van deze werkgroep bij. Daarnaast is er jaarlijks een algemene ledenvergadering, waarin de beleidsstrategie van de organisatie besproken wordt. De jaarvergadering van 2021 werd vanwege de coronacrisis virtueel gehouden. Inhoudelijk pleitte het EMB in deze vergadering voor een verandering van hectaretoeslagen in de landbouw naar een beloning voor maatschappelijke diensten (ecosysteemdiensten).

In oktober 2021 heeft het Europees Parlement gekozen voor een omslag in de Europese landbouw. De Boer-tot-Bord (Farm to Fork) strategie, opgesteld door Eurocommissaris Frans Timmermans, is door het Europees Parlement aangenomen met een ruime meerderheid. In deze strategie zijn concrete afspraken vastgelegd op het gebied van bijvoorbeeld bestrijdingsmiddelen en mest. Het EMB riep de deelstaten op om deze Europese afspraken te verankeren in nationaal beleid. Het totaal aan doelen en maatregelen zoals die in de strategie zijn omschreven, moet bijdragen aan de verduurzaming van de landbouw en een toename van de biodiversiteit op het platteland en in de natuur. In 2030 moet het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen in de landbouw ook in ons land met 50% teruggebracht zijn en het gebruik van mest met 20%.

Na de massale steun in het Europees Parlement is het nu de taak van de verschillende Europese lidstaten, waaronder Nederland, om de strategie om te zetten in nationaal beleid. LandschappenNL heeft de Nederlandse regering opgeroepen op om de doelstellingen uit de Boer-tot-Bordstrategie op te nemen in het Regeerakkoord en in ander nationaal beleid, zoals het Actieprogramma Nitraatrichtlijn, de gewasbeschermingswetgeving en het Nationaal Strategisch Plan waarmee de Europese landbouwsubsidies (GLB) vanaf 2023 verdeeld gaan worden. Met effectieve inzet van de GLB-gelden kunnen agrarische bedrijven geholpen worden bij de benodigde transitie naar een natuur- en landschapsinclusieve landbouw.

Met de Boer-tot-Bordstrategie kan Nederland volgens LandschappenNL ambitieus aan de slag en kan de kwetsbare natuur op het platteland ook in ons land zich herstellen. Door een minder strakke functiescheiding tussen natuur en landbouw is er meer ruimte voor biodiversiteit, waardoor de plattelandsnatuur wordt versterkt. Bovendien wordt het platteland voor mens en dier gezonder en ontstaat er een mooier landschap.

Burgerparticipatie en vrijwilligers

We zijn trots op de samenwerking van de provinciale organisaties met tienduizenden vrijwilligers die onmisbaar zijn voor natuur, landschap en biodiversiteit. Tellers, vertellers en herstellers dragen bij aan monitoring van en excursies en beheer in natuur en landschap. Door de coronamaatregelen lag het vrijwilligerswerk in 2021 echter geregeld stil. Voor veel organisaties en ook voor LandschappenNL was het dan ook een uitdaging om de betrokkenheid van vrijwilligers te behouden.

De ondersteuning en waardering van de vrijwilligers is van groot belang. LandschappenNL maakt zich hard voor middelen om vrijwilligers te faciliteren met kennis, vaardigheden en materialen. In 2021 deden wij dit met de volgende activiteiten:

Vrijwilligerswerk en coronamaatregelen

Ook in 2021 lag het vrijwilligerswerk door de coronamaatregelen helaas nog te vaak stil. De vertellers konden door hun contact met het publiek vaak geen excursies organiseren. Vrijwilligersdagen voor eenmalige vrijwilligers konden veelal niet doorgaan en nieuwe vrijwilligersgroepen kwamen door de vele stops niet van de grond. Echter, de ervaren groep vrijwilligers die telt, herstelt of vertelt, vond toch met veel creativiteit mogelijkheden om in kleine groepjes het vrijwilligerswerk door te zetten. Hun betrokkenheid bij natuur en landschap werd daarmee evident. LandschappenNL ondersteunde de

provinciale organisaties door een vragenuur met experts te organiseren en nieuwe coronaregels te vertalen naar de werksituaties van de organisaties.

Actieplan De Groene Vrijwilligers

LandschappenNL is trekker van het Actieplan 'De Groene Vrijwilliger 2019-2021' dat zes groene organisaties, het IPO en het ministerie van LNV ondertekenden. Gezamenlijk geven zij een impuls aan groen vrijwilligerswerk, met betere facilitering, meer diversiteit en een goede samenwerking. Met facilitering van het ministerie van LNV konden provinciale netwerken in Groningen, Drenthe, Friesland en Gelderland in 2021 hun eigen actieplannen bespreken. In Noord-Brabant, Zuid-Holland, Zeeland en Flevoland werd een start gemaakt met de uitvoering van actieplannen.

Samenwerkingspartners LandschappenNL, IVN Natuureducatie, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer (SBB) en Boerennatuur ondersteunden deze processen en/of organiseerden online kennisuitwisselingen voor beleidsambtenaren en professionals die met vrijwilligers werken. In het laatste jaar van het actieplan evalueerden de ondertekenaars het programma. Hieruit bleek dat de nieuwe netwerken in de provincies de samenwerking belangrijk vinden en ook na 2021 ondersteuning vragen bij het uitwisselen van kennis.

Veilig werken voor zelfstandige vrijwilligersgroepen

De provinciale Landschapsbeheerorganisaties en LandschappenNL ontwikkelden in 2020 een nieuwe aanpak om de veiligheid van zelfstandige beheervrijwilligersgroepen te vergroten. In 2021 werd de methode in pilots getest en de benodigde producten ontwikkeld. De komende jaren neemt

LandschappenNL het voortouw om de organisaties te ondersteunen bij de implementatie.

Groen Traineeship

In 2021 startte de tweede fase van het jongerenprogramma Groen Traineeship. Tien groene organisaties (IVN Natuureducatie, VBNE, LandschappenNL, Milieudefensie, SoortenNL, Natuurmonumenten, GDO, The Rock Group, FAWAKA Nederland en NIVON/ NIVON JONG) boden hiermee een Maatschappelijke Diensttijd aan. Jongeren in de leeftijd van 16-27 jaar konden zich opgeven voor groene en duurzame projecten, op diverse plaatsen in het land. Het Brabants Landschap ontving jongeren die oudere vrijwilligers hielpen om hun zichtbaarheid op social media te vergroten. De Groene Motor gaf vervolg aan de jongerencampagne Nature Impact Days. Aan de kust hielpen Groene Trainees onder leiding van Landschap Noord-Holland bij het opzetten van Het Groene Strand communities. Alle jongerenprojecten werden aangepast aan de geldende coronamaatregelen. In het coalitieakkoord is aangegeven dat de succesvolle Maatschappelijke Diensttijd verlengd gaat worden en hiervoor is ook voldoende geld gereserveerd. LandschappenNL denkt in de stuurgroep mee over toekomst en invulling van het programma.

Leer je groen!

Voor het e-learning platform 'Leer je Groen!' van de VBNE werden in 2021 vijf nieuwe modules ontwikkeld met de thema's: boomziekten en -plagen, participeren in de omgevingswet, jongeren betrekken, vogelecolgie en biodiversiteit op het erf. De groene organisaties onder leiding van de VBNE maken hun plan op voor de toekomst van Leer je Groen. LandschappenNL organiseerde een klankbordgroep en verzamelde feedback.

De waardering voor de e-modules blijkt groot.

De Omgevingswet

LandschappenNL neemt samen met Vogelbescherming Nederland, Natuurmonumenten, IVN, SoortenNL, de Natuur- en Milieufederaties, Natuur & Milieu, Milieudefensie en IPC Groene Ruimte deel aan het project 'Omgevingswet, samen voor onze Leefomgeving'. Hiermee worden de achterbannen van deze organisaties geactiveerd en gefaciliteerd om op lokaal niveau op te komen voor de natuur-, milieu- en landschapsbelangen bij participatietrajecten van de Omgevingswet. Eind 2020 is het project van start gegaan en in 2021 is met budget en inzet van uren van alle partners een eerste fase afgerond. Dit heeft geresulteerd in een website met daarop voor verschillende thema's een wegwijzer en voorbeeldteksten voor vrijwilligers.

Kennisuitwisseling

LandschappenNL stak ook in 2021 weer energie in de kennisuitwisseling over de betrokkenheid van burgers en het faciliteren van vrijwilligers. We organiseerden themabijeenkomsten, deels samen met collega-organisaties, over onderwerpen als vrijwilligersbeleid, Groene Vrijwilligers, e-learning, en Arbo en Veiligheid. Tijdens de bijeenkomsten werd ingegaan op landelijke ontwikkelingen in deze werkvelden en de implicatie voor provinciale organisaties. Dit laatste gelaveerd met 'best practices' uit provinciale organisaties. Veel van deze bijeenkomsten vonden online plaats, met als positief bijeffect dat meer collega's van de provinciale organisaties deze bijwoonden.

Publieksactiviteiten

LandschappenNL ondersteunt ook publieksactiviteiten. We faciliteren de provinciale organisaties bij het uitdragen van hun doelen en boodschappen, en bij het zoeken naar nieuwe doelgroepen om te betrekken bij natuur en landschap. Daarbij is de samenwerking met de Nationale Postcode Loterij (NPL) en grote fondsen onontbeerlijk. In 2021 ging het om de volgende activiteiten:

Landelijke evenementen; organisatie en zichtbaarheid

Natuurwerkdag

Samen buiten aan de slag en burgers kennis laten maken met vrijwilligerswerk in de natuur. Dat zijn de doelen van de jaarlijkse Natuurwerkdag. LandschappenNL richt zich op de landelijke coördinatie, beheer van de website www.natuurwerkdag.nl, landelijke communicatie naar media en promotie van de Natuurwerkdag via verschillende kanalen. Dit met het doel Natuurwerkdag te profileren als het grootste groene vrijwilligersevenement van Nederland. In 2021 heeft LandschappenNL de website van Natuurwerkdag volledig vernieuwd.

Dit jaar was de 21e editie van de Natuurwerkdag op vrijdag 5 en zaterdag 6 november. Het thema 'jeugd' van de afgelaste editie in 2020 werd in 2021 alsnog ('live') opgepakt, en met succes! In heel Nederland deden 14.470 deelnemers mee aan meer dan 520 mooie natuurklussen, zoals wilgen knotten, bollen planten, insectenhôtels bouwen, bomen planten en veel andere activiteiten. Ook stond de Natuurwerkdag dit jaar in het teken van de jeugd, voor hen werden er aparte klussen georganiseerd op vrijdag 5

november. Bijna 1800 leerlingen van basisscholen in heel Nederland deden mee. Dit met het doel om kinderen op jonge leeftijd te betrekken bij natuur. Uit onderzoek van prof. Agnes van den Berg (Rijksuniversiteit Groningen) blijkt namelijk dat een natuurervaring op jonge leeftijd bijdraagt aan een positieve houding tot de natuur. Het scholenprogramma is mede mogelijk gemaakt door bijdragen van het Prins Bernhard Cultuur Fonds (PBC), Stichting De Versterking en het Dinamo Fonds.

Ook stond het thema biodiversiteit weer centraal tijdens de Natuurwerkdag. Op veel plekken door het land werd er gewerkt aan de leefomgeving van dieren en planten. Dit jaar vond er een samenwerking plaats met Meer Bomen Nu. Zoveel mogelijk jonge bomen en struiken die geen invasieve exoot zijn en geogost werden op locaties van de Natuurwerkdag, zijn door vrijwilligers van Meer Bomen Nu verzameld om elders geplant te worden.

Maaien met de zeis

Het NK Maaien met de Zeis is het jaarlijkse kampioenschap voor regioteams voor het vakkundig en zo snel mogelijk maaien met de zeis. LandschappenNL draagt bij aan de promotie van deze dag. Op zaterdag 28 augustus 2021 gingen 15 teams de strijd aan om de nationale titel 'maaïen met de zeis'. Het Groningse damesteam werd landskampioen. Landschapsbeheer Flevoland organiseerde, samen met Landschap Overijssel en Landschapsbeheer Gelderland, dit NK 'maaïen met de zeis' voor de negende keer. Dit jaar werd het evenement klein gehouden door de coronamaatregelen. Derhalve is er dit jaar bewust weinig publicitaire vruchtbaarheid aan gegeven.

Campagne Kraamkamer Natuur

De grote drukte in natuurgebieden met name in het broedseizoen, vooral veroorzaakt door de coronacrisis (iedereen wilde naar buiten), hebben

de terreinbeherende organisaties, SBB, Natuurmonumenten, Het Goois Natuurreservaat en de provinciale Landschappen via LandschappenNL, ertoe aangezet een gezamenlijk signaal van zorg te delen met bezoekers, middels de campagne 'Kraamkamer Natuur'. Met deze campagne worden de bezoekers gewezen op gedragsregels die een bezoek aan de natuur met zich meebrengt. De persaandacht voor deze campagne was zeer groot.

Nationale Bijentelling

In april 2021 hebben we vanuit het project Nederland Zoemt de Nationale Bijentelling georganiseerd in samenwerking met Naturalis, Natuur & Milieu en IVN Natuureducatie. Het doel van de Nationale Bijentelling is om zoveel mogelijk over wilde bijen te weten te komen, om zo de bij beter te kunnen helpen. Maar ook om mensen bewust te maken door ze hierbij te betrekken. Hiervoor is de telling breed onder de aandacht gebracht, om veel mensen te inspireren mee te doen en zich in te zetten voor de leefomgeving van wilde bijen. Op locaties door heel Nederland telden ongeveer 10.000 mensen mee en werden 190.000 bijen geteld. De Nationale Bijentelling werd goed opgepakt in landelijke media en door influencers zoals Miljuschka op social media.

Week van het Landschap

De Week van het Landschap vindt elk jaar plaats in de herfstvakantie en wordt georganiseerd door de provinciale Landschappen. LandschappenNL coördineert hiervoor de landelijke publiciteit. In 2021 is dezelfde programmaopzet gehanteerd als in 2020. De provinciale organisaties brachten wandel- en fietsroutes onder de aandacht via de website. Ter promotie zijn verschillende kanalen ingezet. De advertenties op social media, een artikel in de nieuwsbrief van www.dagjeweg.nl en diverse publicaties in

bladen en op websites hebben bijgedragen aan de zichtbaarheid van dit evenement.

Beheerdersdag

Op vrijdag 24 september 2021 vond de jaarlijkse Beheerdersdag plaats. Net zoals in 2020 werden de presentaties i.v.m. het coronavirus live gestreamd. Na een stoeve start, met wat technische problemen, kon het programma 'los'. Thema's als insectvriendelijk beheer in agrarisch gebied, natuurbrandbeheersing in een veranderend klimaat en het Groene Strand kwamen voorbij. LandschappenNL is jaarlijks betrokken bij het organiseren van de Beheerdersdag en heeft bijdragen geleverd aan het programma.

Nationale Postcode Loterij

Dankzij de miljoenen deelnemers aan deze grootste Goede Doelen Loterij van Nederland was het ook in 2021 weer mogelijk om in alle provincies extra geld te besteden aan ons waardevolle landschap. Elk jaar zijn wij zeer verheugd over de financiële steun van de Nationale Postcode Loterij. LandschappenNL is bovendien blij met het platform dat de Postcode Loterij biedt om zoveel mogelijk publiek kennis te laten maken met het werk van de goede doelen. De Loterij laat via alle mogelijke mediakanalen zien waar de bijdragen aan worden besteed en geven onze provinciale organisaties daarmee gelegenheid om hun goede groene werk voor het voetlicht te brengen. Vanzelfsprekend brachten LandschappenNL, de provinciale Landschappen en de Landschapsbeheerorganisaties ook in 2021 de samenwerking met de Postcode Loterij en de projecten die dankzij deze samenwerking mogelijk zijn, onder de aandacht van de natuur- en landschapsliefhebbers van Nederland. In 2021 zijn er drie projecten gaande, waar LandschappenNL bij betrokken is, die mede mogelijk zijn gemaakt dankzij de Postcode Loterij: Het Groene Strand, Plan Boom en Onder het Maaiveld. Daarnaast is een nieuw

project gehonoreerd in december 2021 door de Postcode Loterij; Natuur als bontgenoot tegen overstromingen in Limburg. De hevige overstromingen in de zomer van 2021 zijn de trieste aanleiding geweest voor deze gezamenlijke aanvraag. Het project richt zich met nadruk op het natuurherstel in het Geul- en Gulpdal. Door een natuurlijke inrichting van beekdalen wordt de sponswerking van de bodem versterkt en is er meer ruimte voor wateropvang. De beken fungeren als opvang bij piekaanvoer van water zodat de grote rivieren ontlast worden. Naast het Geul- en Gulpdal is begin 2022 ook het project 'Groene Vrijwilligers: een gouden investering' toegekend. Een project waar vrijwilligers worden opgeleid en ondersteund om lokaal een nog grotere bijdrage te kunnen leveren aan de bescherming en de ontwikkeling van biodiversiteit.

Het Groene Strand

Meer natuur op de Nederlandse stranden. Met het project Het Groene Strand wordt dit mogelijk gemaakt. Met een bijdrage van ruim 2,4 miljoen euro wordt de komende jaren gewerkt aan natuurlijke stranden vol leven. Stranden dragen bij aan de biodiversiteit in Nederland. In het vloedmerk leven unieke plant- en diersoorten en vinden strandbroeders een plek om te broeden. Door het intensieve strandbeheer krijgt strandleven echter geen kans om zich te ontwikkelen. Hier komt verandering in. Door het herzien van het strandbeheer naar natuurinclusief beheer zijn in september 2021 in drie gemeenten de eerste officiële Groene Stranden gelanceerd: in Goeree-Overflakkee Strand Oranjezon, in Bergen Strand Camperduin en in Veere Strand Oranjezon.

Naast de provinciale organisaties zijn ook Stichting Duinbehoud, IVN Natuureducatie, Vogelbescherming Nederland en Stichting ANEMOON betrokken bij het project. Daarbij is de samenwerking met de Waddeneilanden in 2021 opgestart. Samen gaan we aan de slag om het huidige strandbeheer te veranderen en bewustzijn voor natuur op stranden te vergroten, door onder andere het opzetten van strandcommunities met bewoners, gemeenten en ondernemers. Met als hoofddoel 200 km Groen Strand met broedstranden en 20 strandcommunities.

Plan Boom

Met Plan Boom kan ons land weer een stukje groener gemaakt worden. In diverse provincies zijn Landschapsbeheerorganisaties samen met de provinciale Natuur- en Milieufederaties samen aan de slag gegaan. Dit kan nieuw bos zijn, maar ook het herstel of de aanleg van nieuwe landschapselementen. Per eind 2021 staat de teller op bijna 1 miljoen aangeplante bomen. LandschappenNL is uitvoerend partner bij Plan Boom en

zal samen met de provinciale organisaties zich inzetten om boomplantinitiatieven te ondersteunen.

Onder het Maaiveld

Naast meer natuur op het strand en meer bomen in Nederland is er in het project 'Onder het Maaiveld' van IUCN aandacht voor een gezonde bodem. LandschappenNL is als communicatiepartner betrokken om kennis over bodem en publieksonderzoek te ondersteunen. Dit heeft in 2021 vorm gekregen door het organiseren van een kennissessie voor de provinciale organisaties. Individuele provinciale organisaties zoals It Fryske Gea participeren in Onder het Maaiveld.

Bijen en biodiversiteit

Na het afsluiten van Nederland Zoemt is nog twee jaar extra ingezet op een betere leefomgeving en voedselvoorziening voor de wilde bij. De provinciale organisaties werkten in 2020 en 2021 nog aan het aanpassen van beheer, aanleggen van wilde bijenplekken en aan de bewustwording van Nederlanders van het belang van bestuivers en de wilde bij in het bijzonder. Ook op de Natuurwerkdag zijn diverse werkzaamheden verricht om de leefomgeving van de wilde bij te verbeteren. De jaarlijkse Nationale Bijentelling is ook onderdeel van meer aandacht en inzet voor bijen en biodiversiteit.

Particuliere fondsen en partnerschappen

De provinciale organisaties kunnen blijven investeren in de bescherming en ontwikkeling van een groene en cultuurrijke leefomgeving, mede dankzij de grote maatschappelijke betrokkenheid van particuliere fondsen en stichtingen. In samenwerking met het Prins Bernhard Cultuurfonds (PBC) is door een particuliere stichting een aanzienlijke bijdrage ter beschikking

gesteld voor natuurontwikkelings- en natuurinrichtingsprojecten van de provinciale Landschappen. Tevens heeft het PBC twee gezamenlijke projecten ondersteund, te weten; Scholenprogramma Natuurwerkdag en de Boerenlandvogelbalans. Ook Stichting de Versterking ondersteunt de provinciale organisaties bij projecten op het gebied van natuurontwikkeling, instandhouding van erfgoed en educatie met hulp van vrijwilligers. Het Dinamo Fonds, het landelijke vermogensfonds dat dierenwelzijn, natuur en monumenten steunt, is in 2021 een samenwerking aangegaan met LandschappenNL. Het doel van deze samenwerking is om bestaande vitale landschapselementen te herstellen en zo de verdwijning tegen te gaan. Vanaf 2021 steunt het fonds, gedurende drie jaar, herstelprojecten voor houtwallen, knotbomen, boomgroepen en hagen van landschapsorganisaties. Bij de samenwerking is het uitgangspunt behoud en herstel van vitale landschapselementen. Het is een fantastisch gebaar van het Dinamo Fonds om op deze wijze het herstel van het Nederlandse landschap te ondersteunen. LandschappenNL selecteert als koepelorganisatie mogelijke provinciale projecten voor het fonds die het herstel van bestaande landschapselementen als doel hebben.

Energieleverancier Greenchoice heeft als bedrijfspartner van het Zuid-Hollands Landschap aangegeven meer te willen doen voor natuurbescherming door de provinciale Landschappen. Zij hebben een laadpas ontwikkeld voor hun klanten die elektrisch rijden. Bij gebruik van deze pas doneert Greenchoice een bijdrage aan natuurprojecten. Laadpasdeelnemers kunnen ook een bijdrage leveren. Deze samenwerking is nog in een pilotfase. In 2022 wordt bekeken of de samenwerking kan worden voortgezet.

Organisatie

Als LandschappenNL vormen we, tezamen met de Raad van Toezicht en de directeuren, de verbindende factor tussen de provinciale Landschapsorganisaties. We dragen bij aan kennisuitwisseling, behartigen hun belangen en faciliteren activiteiten waarmee we de positie van natuur en landschap versterken. Van beleidsmedewerkers tot bestuurders, Hoofden Terreinen en veldwerkers: allemaal ervaren ze de kracht van kennis delen en het ontwikkelen van gezamenlijke visies en plannen. LandschappenNL bestaat in haar huidige vorm sinds 1 januari 2016 en is voortgekomen uit Landschapsbeheer Nederland en De12Landschappen

Missie

Het samenwerkingsverband LandschappenNL behartigt de gezamenlijke belangen van de 19 provinciale organisaties op boven-provinciaal, landelijk en Europees niveau. Dit om de doelstellingen van de afzonderlijke organisaties beter (efficiënter en effectiever) te kunnen realiseren: om zodoende een grotere bijdrage te kunnen leveren aan de kwaliteit van natuur, landschap en erfgoed in Nederland, en de betrokkenheid van mensen daarbij te vergroten.

Doelstelling

LandschappenNL behartigt boven-provinciaal, landelijk en Europees de belangen van de 19 provinciale organisaties Landschap.

Bestuur en organisatie

LandschappenNL is een stichting met een Raad van Toezicht. Door de specifieke constellatie van de organisatie, wordt de koers van LandschappenNL gezamenlijk bepaald door de directeuren van de provinciale organisaties en de directeur-bestuurder van LandschappenNL, die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het beleid. De leden van de Raad van Toezicht zijn allemaal afkomstig uit de besturen of raden van toezicht van de provinciale organisaties. Zie bijlagen voor een overzicht van samenstelling, zittingstermijn en nevenfuncties van de leden van de Raad van Toezicht en de directeur-bestuurder. De statuten, reglementen en profielschets staan op de website van LandschappenNL.

Structuur

Als samenwerkingsverband heeft LandschappenNL een verbindende rol, waarbij aansluiting met de provinciale organisaties op alle niveaus essentieel is: van medewerkers tot directie en bestuur dan wel Raad van Toezicht. Het handelen van de directeur-bestuurder wordt gevolgd door de Raad van Toezicht, waarbij twee momenten centraal staan: vóór het verslagjaar bij het bepalen van strategie, beleidsplan en begroting en vervolgens achteraf bij het goedkeuren van de jaarstukken. Daarbij is de Raad van Toezicht ook verantwoordelijk voor de benoeming van het bestuur en de externe accountant, waarvoor twee adviescommissies zijn: de remuneratiecommissie en de auditcommissie (zie bijlagen). De directeur-bestuurder wordt bijgestaan door de directeuren van de provinciale organisaties, die gezamenlijk en afzonderlijk met elkaar vergaderen in het DirecteurenBeraad en het Directeuren-RentmeestersOverleg.

Beleid

Het beleid van LandschappenNL is in de Strategische Agenda 2017-2022 op hoofdlijnen geformuleerd. De ambities van LandschappenNL worden beschreven, onderbouwd en in doelstellingen geformuleerd. Ieder jaar wordt er een jaarplan gemaakt met daarin de focuspunten voor het komende jaar. Jaarplannen worden in oktober ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad van Toezicht. Na afloop van het jaar wordt verantwoording afgelegd in het jaarverslag. In 2020 is een plan van aanpak opgesteld om te komen tot een nieuw meerjarensvisie. Door de beperkte fysieke vergadermomenten heeft de uitvoering hiervan vertraging opgelopen. De verwachting is dat de visie in het voorjaar van 2022 wordt afgerond.

Faciliteren

Het faciliteren van de onderlinge samenwerking is één van de kerntaken van LandschappenNL. Insteek daarbij is dat onze rol tot méér dan de som der delen leidt: daartoe bieden wij een platform voor het organiseren en coördineren van overleg, besluitvorming en gezamenlijke projecten. Voorbeelden zijn het organiseren van themadagen voor kennisuitwisseling en landelijke projecten waar de provinciale organisaties facultatief aan kunnen deelnemen. Ook trekt de werkorganisatie een interne werkgroep 'Impact', die nadenkt over en met voorstellen komt hoe de impact van onze organisaties te meten en zichtbaar te maken; de afgelopen jaren stonden daarin de burgerbetrokkenheid en de biodiversiteit centraal.

Kennisuitwisseling

We organiseerden in 2021 diverse themabijeenkomsten, workshops en werkgroep overleggen. De inhoud van deze bijeenkomsten varieert in hoge mate. Het grootste deel van de bijeenkomsten hebben online

plaatsgevonden vanwege de coronabeperkingen. Een aantal voorbeelden uit het programma van 2021; Arbo-overleg, Kennissessie Bodem, Workshop Implementatie Richtlijn Praktijkopleidingen, De Groene Vrijwilliger Inspiratiesessie, Kennissessie Major Donors, bijeenkomsten met Rentmeesters, Webinar Omgevingswet, Aanvalsplan Landschapselementen en een Bijeenkomst bruikbaarheid Monitor Landschap.

Impact

Een aantal jaren geleden is in het samenwerkingsverband afgesproken dat LandschappenNL elke twee jaar een impactonderzoek uitvoert waarin een van de kerntaken van de provinciale organisaties centraal staat. In de twee eerdere onderzoeken stonden respectievelijk vrijwilligers en biodiversiteit centraal. Ditmaal is gekozen voor het onderwerp 'landschap', en 'landschapskwaliteit' in het bijzonder. Er is zorg over de staat en de toekomst van het landschap. Er gebeurt veel in het ruimtelijk domein. Er liggen grote opgaven voor o.a. klimaat, wonen, landbouw en energie. In het impactonderzoek 2021 wordt in beeld gebracht wat de provinciale organisaties doen en welk effect dat heeft op landschap en landschapskwaliteit. De uiteindelijke rapportage wordt medio maart 2022 opgeleverd.

CAO

De VBNE faciliteert het Sociaal Overleg, het overleg waarin onder meer de cao-afspraken worden gemaakt. De Sociale partners Bos en Natuur bestaan uit de NVBE, AVIH, VLBO, FNV en CNV-vakmensen.

De provinciale Landschappen worden net als Natuurmonumenten en de FPG vertegenwoordigd door de Nederlandse Vereniging van Beseigenaren (NVBE), de Landschapsbeheerorganisaties inclusief LandschappenNL door de Vereniging Landschapsbeheer Organisaties (VLBO). Beide verenigingen zijn

namens de werkgevers vertegenwoordigd in het sociaal overleg en koppelen dit terug in het directeurenoverleg. Begin 2021 starten de onderhandelingen voor de nieuwe cao.

Maatschappelijke ontwikkelingen en risicomanagement

Maatschappelijke ontwikkelingen

De maatschappij om ons heen is voortdurend in beweging. LandschappenNL volgt de voor haar relevante bestuurlijke en beleidsmatige ontwikkelingen op de voet en houdt zicht op mogelijke risico's die de ontwikkelingen meebrengen voor haar werk en haar doelstellingen. Onderstaande tabel vat de o.i. relevante ontwikkelingen samen en geeft een overzicht van de wijze waarop LandschappenNL hierbij de belangen van de provinciale organisaties behartigt.

Ontwikkeling	Kans of risico	Actie
Ruimtelijke ontwikkelingen: <ul style="list-style-type: none"> Het Nederlandse landschap staat onder druk door (grote) ruimteclaims vanuit diverse sectoren. Gevolg: dit gaat ten koste van de landschapskwaliteit. 	Kansen: <ul style="list-style-type: none"> Borging in Omgevingswet en omgevingsplannen provincies en gemeenten. Risico's: <ul style="list-style-type: none"> Andere sectoren (bouw, infrastructuur) voeren boventoon in ruimtelijke beslissingen, deze kunnen ten koste van natuur en landschap. Onevenwichtige verdeling van ontwikkelingen in groei- en krimpgebieden. 	<ul style="list-style-type: none"> Actieve lobby op borging landschapskwaliteit in Omgevingswet en visies Rijk, provincies en gemeenten. Ontwikkel nieuwe landschapskwaliteiten in groeigebieden en versterk bestaande kwaliteiten in krimpgebieden. Zorg voor goede natuur- en landschapscompensatie

		<ul style="list-style-type: none"> • Inzet op aanleg en beheer nieuwe landschapselementen. 			
Ontwikkeling	Kans of risico	Actie			
Klimaat: <ul style="list-style-type: none"> • Op de lange en korte termijn zijn er effecten voor Nederland door klimaatverandering (extreem natte en droge perioden). <ul style="list-style-type: none"> • Effecten verschillen per regio en per gebied 	Kansen: <ul style="list-style-type: none"> • Natuurontwikkeling en functiecombinaties (vernatting/waterberging) als oplossing voor verwachte klimaateffecten. <ul style="list-style-type: none"> • Gebiedsgerichte invulling hiervan. Risico's: <ul style="list-style-type: none"> • Besluitvorming op de korte termijn zit visie op lange termijn in de weg. • Bestuurlijke versnippering. • Geen integrale benadering. 	<ul style="list-style-type: none"> • Actieve betrokkenheid bij Coalitie Natuurlijke Klimaatbuffers en Coalitie Natuurlijke Rivieren. • Inzetten op natuurontwikkeling (inclusief waterberging) voor adaptatie en mitigatie klimaatproblematiek. • Inzetten op klimaatadaptieve en natuurinclusieve landbouw (gebiedsgericht). 	<ul style="list-style-type: none"> • Jongeren meer geïnteresseerd in klimaat en groene omgeving. • Aandacht voor gezonde werking van groen en natuur neemt toe. 	gezonde leefstijl Nederlanders. <p>Risico's:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vrijwilligers willen niet aan vaste activiteiten gebonden worden. • Jongeren zien geen noodzaak van natuurbehoud in Nederland. 	<ul style="list-style-type: none"> • Communicatie, lobby en stimuleren pilots Groen en gezondheid. • Kennisdeling over demografische ontwikkelingen en best practices. • Communicatie over belang natuurbehoud.
Burgerparticipatie <ul style="list-style-type: none"> • Vergrijzing, verouderende groep vrijwilligers. • Nieuwe generatie gepensioneerd zijn hoger opgeleid en werken projectmatig. 	Kansen: <ul style="list-style-type: none"> • Groei van het aantal vrijwilligers en donateurs. • Meer jongeren willen bijdragen aan natuurontwikkeling en natuurbehoud. • Natuurbeleving wordt integraal onderdeel van 	<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteuning bij vergroten professionalisering en bekendheid provinciale organisaties als vrijwilligersorganisaties (communicatie). • Betrekken van jongeren via Groen Traineeship. 	Energie en -transitie: <ul style="list-style-type: none"> • Overstappen van fossiele brandstoffen naar CO2 neutrale oplossingen. 	Risico's: <ul style="list-style-type: none"> • Ongebreidelde aanleg van windmolens en zonneparken (al dan niet in natuurgebieden) leidt tot verlies van natuur- en landschapswaarden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Visievorming, o.a. in de vorm van standpunten over regionale energie-strategieën. • Lobby en beleidsbeïnvloeding daar waar nodig en in afstemming.
			Erfgoed <ul style="list-style-type: none"> • Historisch erfgoed verliest economisch gebruik en publieksfunctie. • Grote ruimtelijke en maatschappelijke transitie zetten historisch erfgoed onder druk. 	Kansen: <ul style="list-style-type: none"> • Nieuwe verdienmodellen. • Ondersteuning via overheidsregelingen, zoals Erfgoeddeal. Risico's <ul style="list-style-type: none"> • Onrendabele leegstand. • Onbetaalbaar onderhoud. 	<ul style="list-style-type: none"> • Combineren erfgoed met natuur/groen. • Zet erfgoed in als oplossing voor verandering (behoud door ontwikkeling).

	<ul style="list-style-type: none"> • Verlies historische structuren. 	
--	---	--

Risicobeleid

Het samenwerkingsverband LandschappenNL behartigt de belangen van de provinciale Landschappen en de provinciale Landschapsbeheerorganisaties op boven-provinciaal, interprovinciaal en nationaal niveau. De ons toevertrouwde middelen moeten zorgvuldig worden besteed. Met risicomanagement zetten wij ons ervoor in om deze risico's systematisch te bewaken, te beperken en te beheersen.

We onderscheiden hierbij vier risicotypen: financieel, operationeel, incidenteel en strategisch.

Financieel risico

Voorop staat het zo optimaal mogelijk besteden van de aan ons toevertrouwde middelen aan onze doelstellingen. Door een goede interne en externe inrichting van processen en aanvullende richtlijnen zorgen we daarvoor. In het bijzonder letten we op juiste, doelmatige en doeltreffende uitgaven en bestedingen. Specifieke risico's waar in 2021 aandacht aan is besteed:

- De belangrijkste bron van inkomsten voor de werkorganisatie is de bijdrage van de provinciale organisaties. Een risico voor LandschappenNL is dat één of meer van deze organisaties 'omvalt' of om andere redenen niet meer aan zijn financiële verplichting kan voldoen. Om zware tijden bij één van de provinciale organisaties te kunnen overbruggen is een zo genaamde 'rode-knop'-procedure opgesteld. Mocht een van de provinciale organisaties failliet gaan, dan zal dit consequenties voor de koepel kunnen hebben. De

directeur-bestuurder van LandschappenNL vergadert periodiek met de directeuren van de provinciale organisaties (zie paragraaf over structuur). Zo informeren beide partijen elkaar regelmatig, ook over bedrijfsmatige zaken. In geval van de rode knop procedure wordt dit overleg geïntensiveerd.

- In 2021 ging een van de organisaties in het samenwerkingsverband, de Limburgse stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen (IKL), failliet. Los van het drama voor de betrokken medewerkers van IKL bleven de financiële gevolgen voor de werkorganisatie (van) LandschappenNL beperkt, doordat de financiële verplichting van IKL

aan het samenwerkingsverband werd overgenomen door de andere provinciale organisaties.

- In welke mate de coronacrisis en de impact daarvan op de provinciale organisaties gevolgen heeft voor de financiering van het samenwerkingsverband op de lange termijn, is op dit moment niet in te schatten. Overigens is op moment van schrijven de verwachting dat de coronacrisis sec de financiële continuïteit van (de meeste) provinciale organisaties niet verder onder druk zal zetten. Wel heeft LandschappenNL, in haar rol van belangenbehartiger voor de 20 provinciale organisaties, in 2021 nauw contact onderhouden met de Rijksoverheid, en bij herhaling, o.a. met gedetailleerde brieven, aangegeven welke gevolgen en nadelen de pandemie oplevert voor de provinciale organisaties. Daarbij werd onder andere geconstateerd dat de druk op 'onze' natuur enorm gestegen is, met grote gevolgen voor zowel onze doelstellingen (natuur, landschap), onze organisaties (minder inkomsten, meer uitgaven) als voor onze mensen in het veld (BOA's, boswachters, medewerkers, vrijwilligers). En ook dat vanwege de beperkt mogelijke inzet van vrijwilligers, allerlei projecten in het landelijk gebied niet uitgevoerd konden worden.
- De jaarlijkse bijdrage van de Postcode Loterij die via LandschappenNL aan de provinciale organisaties wordt betaald, is voor hen een belangrijke inkomstenbron. In 2020 is de vijfjaarlijkse evaluatie uitgevoerd. In december 2020 kwam het verheugende bericht dat het contract wederom voor vijf jaar wordt afgesloten, zodat we ook in 2021 ons werk konden blijven doen. We zorgen er stelselmatig voor dat we de Postcode Loterij op de hoogte houden van onze activiteiten. Onze relatie met de Postcode Loterij is naar onze inschatting uitstekend.

- De toekenning van separate financiering voor enkele grote projecten door de Postcode Loterij brengt ook risico's met zich mee. Hierin hebben we voorzien door extra scholing van medewerkers en extra zorgvuldigheid in de projectorganisatie. Als stichting houden we grip op de uitgaven door een planning- en controlcyclus, die ervoor zorgt dat er alleen middelen aan projecten worden toegekend op basis van goedgekeurde werkplannen.

Operationeel risico

We streven voortdurend naar verbetering van onze interne processen, waardoor we ook kunnen voldoen aan relevante wijzigingen in de wet- en regelgeving.

In 2021 is op dit gebied vooral aandacht besteed aan:

- Personeel. Tot begin 2021 hadden we nog te maken met een langdurig zieke. Het risico was dat daardoor doelstellingen niet konden worden gerealiseerd. Er is extra capaciteit ingehuurd en een collega heeft een tijdelijke contractuitbreiding gekregen om het wegvallen op te vangen.
- De coronacrisis. Net als de rest van de wereld hadden ook wij in 2021 te maken met de gevolgen van de pandemie. Dat uitte zich voor de organisatie in veel/uitsluitend thuiswerken. Het vele digitale werken levert een hoger risico van psychosociale arbeidsbelasting op. Hier hebben we aandacht aan besteed, enerzijds door onze medewerkers technisch optimaal te faciliteren (hardware, software, online cursus), anderzijds door expliciet aandacht te besteden aan de behoefte aan onderling sociaal contact (kleinschalige digitale ontmoetingen, kleine attenties, e.d.). Een ander gevolg van de coronacrisis was uiteraard dat veel activiteiten niet of in gewijzigde vorm doorgingen. In een aantal gevallen is vertraging in doelrealisatie geaccepteerd. Daar

waar vertraging in doelrealisatie zich voordeed, is in afstemming met partners de taakverdeling verlegd.

- Integriteit. Charitatieve instellingen moeten een integriteitsbeleid ontwikkelen, vaststellen en zich jaarlijks over de uitvoering daarvan verantwoorden. Vanaf 2021 heeft het CBF de nieuwe integriteitsnormen actief getoetst. LandschappenNL heeft een basisformat ontwikkeld voor het integriteitsbeleid van alle provinciale organisaties. Dit integriteitsbeleid vormt, per organisatie, de kapstok waaraan alle 'eigen' regelingen en instrumenten voor integriteit opgehangen kunnen worden. Voor de eigen organisatie geldt een algemene gedragscode (organisatie) en een integriteitsverklaring (bestuurders/RvT-leden) opgesteld. De integriteitsverklaring is ondertekend door alle RvT-leden.

LandschappenNL heeft dus een eigen Gedragscode Integriteit. In deze gedragscode staan regels voor en afspraken over eerlijk en goed gedrag. Wij verwachten dat iedereen die voor LandschappenNL werkt, zowel interne als externe (ingehuurde) medewerkers, zich aan deze afspraken houdt. De gedragscode is onderdeel van de (arbeids)overeenkomst. De organisatie hecht waarde aan haar maatschappelijke context en aan een open en transparante manier van samenwerken. Om deze samenwerking en context verder te benadrukken heeft de organisatie, naast een heldere visie en ambitie, kernwaarden geformuleerd. Kort gesteld zijn die kernwaarden 'betrokken, deskundig en dienstbaar', 'beschermen(d) voor natuur en landschap', en 'trots met en voor mensen/ vrijwilligers'.

De Gedragscode omvat diverse onderwerpen, van omgang met mensen, middelen & informatie, tot omgang met fouten, belangen & incidenten.

Voor een aantal onderwerpen is een specifieke, aanvullende regeling opgesteld. Dat betreft met name een Privacyreglement, een klachtenregeling, een meldprocedure ongewenst gedrag, een procuratieregeling, een ICT/telefonieregeling, een klokkenluidersregeling, en een bedrijfsnoodplan. Alle reglementen zijn afgerond in het verslagjaar. Ook was er in het verslagjaar een vertrouwenspersoon beschikbaar. De verantwoordelijkheid voor de gedragscode ligt formeel bij de directeur-bestuurder van het samenwerkingsverband; de dagelijkse zorg ligt in handen van het Hoofd Bureau.

In het verslagjaar speelden geen zaken die verband houden met de Gedragscode. Daar zijn we uiteraard content mee: het hebben van de Gedragscode is belangrijk, maar de constatering dat er in het verslagjaar geen 'ontsporingen' hebben plaatsgevonden stemt tevreden. Wel hebben we intern een logboek bijgehouden. De dagelijkse zorg daarvoor berust bij het Hoofd Bureau, die dit tevens vanuit haar verantwoordelijkheden met betrekking tot het personeelsbeleid en het kantoorbeleid gebruikt. De directeur-bestuurder van de werkorganisaties, op zijn beurt, gebruikt dit logboek t.b.v. het kantoormanagement.

We houden het thema 'integriteit' ook levend door dit op gezette tijden terug te laten komen op de agenda van het kantooroverleg en het beleidsoverleg. Op die manier zijn en blijven alle medewerkers van de werkorganisatie betrokken en geïnformeerd.

- Beveiliging van onze ICT-systemen heeft blijvend aandacht van de organisatie.

Incidenteel risico

Door middel van scenario's wordt op onverwachte gebeurtenissen geanticipeerd en worden protocollen opgesteld. Zo zijn er protocollen voor incidenten bij ICT-beveiliging. De protocollen worden regelmatig bijgewerkt.

Strategisch risico

Onze reputatie is van belang om ons werk te kunnen blijven doen. Imago schade kan leiden tot minder inkomsten, donateurs en vrijwilligers bij de provinciale organisaties, maar ook de sector kan hier schade door leiden. We zijn ons zeer bewust van onze maatschappelijke verantwoordelijkheid, we onderhouden goede relaties met onze stakeholders en zijn transparant in wat we doen. Met de Theory of Change bepalen we hoe we de grootste impact kunnen bereiken. Met behulp van deze theorie brengen we in beeld hoe we werken aan de gestelde impactdoelen. We monitoren en evalueren jaarlijks de voortgang van onze strategie en toetsen de daaraan ten grondslag liggende aannames. Waar nodig stellen we onze strategie bij zonder onze doelstelling uit het oog te verliezen.

Grondaankoop en (vermeende) staatssteun**Risico – Klacht bij de Europese Commissie.**

De Provinciale Landschappen hebben ten behoeve van de realisatie van het Nationaal Natuurnetwerk, tot 2011 gebruik gemaakt van een subsidieregeling, de PNB-regeling. Over deze regeling is eind 2008 door de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters een klacht ingediend bij de Europese Commissie. Omdat de uitkomst van dit langlopende juridische traject nog ongewis is, kan niet uitgesloten worden dat de Provinciale Landschappen hier financieel nadeel van kunnen gaan ondervinden. Mochten individuele Provinciale landschappen hierdoor

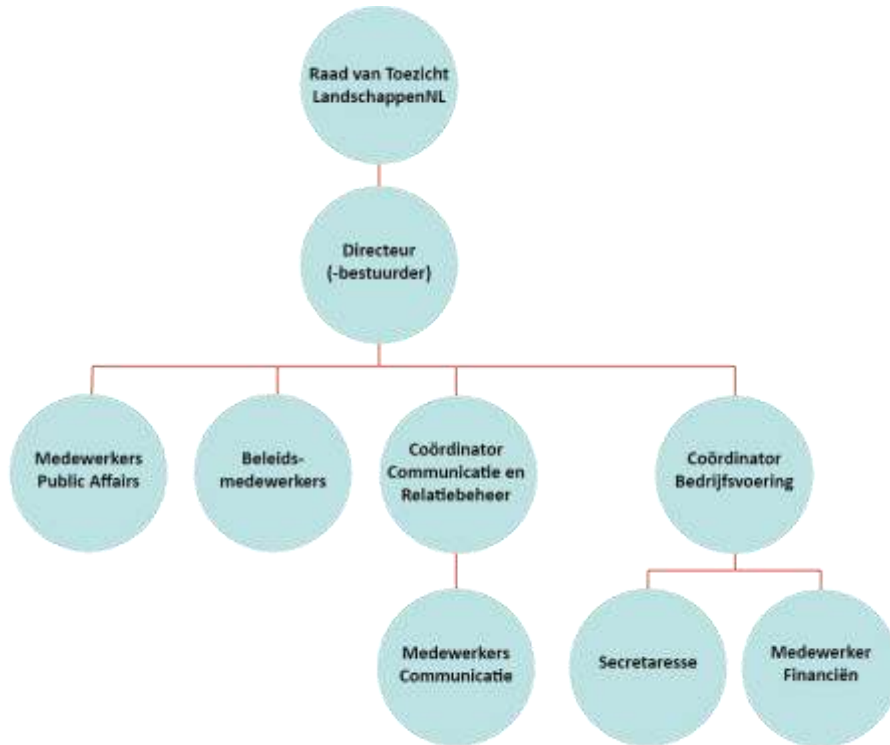
financieel in de problemen komen, dan kan dat zijn weerslag hebben op de organisatie van LandschappenNL.

ANBI en CBF

LandschappenNL beschikt over een ANBI-status en is sinds juli 2018 ook erkend door het CBF in categorie C. Verder onderschrijft zowel de directeur-bestuurder als de Raad van Toezicht de code Goed Bestuur. Het jaarverslag inclusief de jaarrekening worden opgesteld conform de Richtlijn Rj650.

Werkorganisatie

Het team van de werkorganisatie bestaat uit twaalf medewerkers en wordt aangestuurd door de directeur. De organisatie ziet er als volgt (zie organogram). De medewerker financiën wordt extern ingehuurd.

De organisatie bestond in 2021 uit 11 personen en 9,92 fte. De verhouding man-vrouw is gelijk en de gemiddelde leeftijd bedroeg op 31 december 49 jaar. De werknemers vallen onder de cao Bos en Natuur (ondernemingsdeel de Landschappen) en zijn daarop ingeschaald. Dit geldt ook voor de

directeur, voor een toelichting, zie jaarrekening Overige toelichtingen-bezoldiging directie.

Arbeidsomstandigheden

Ook in 2021 is conform het advies van de regering voornamelijk thuisgewerkt. Met een tussentijdse versoepeling door een beperkt aantal mensen toe te laten op kantoor, duurde de kantoorsluiting tot februari 2022. Het thuiswerken vergt nadrukkelijk een andere manier van werken. Voor het thuiswerken zijn ook in 2021 nog de benodigde spullen uitgereikt om Arbo verantwoord te kunnen werken. Het verplichte thuiswerken heeft ook andere consequenties: de werkdynamiek verandert, de communicatie is digitaal of telefonisch. Deze veranderingen kunnen zorgen voor vervreemding, onrust en eenzaamheid. We zijn iedereen blijven stimuleren om contact te blijven zoeken, maar ook te blijven bewegen, bijvoorbeeld door te (lunch)wandelen.

We zijn er trots op hoe we ons hier als team doorheen slaan. Ondanks een enkele besmetting kunnen we zeggen: Team LandschappenNL is gezond.

Ziekteverzuim

In 2019 was ons ziekteverzuim fors gestegen. Aan het begin 2021 hadden we daar nog mee te maken. Het verzuimcijfer wordt uitsluitend veroorzaakt door langdurig verzuim.

2021	0,3%
2020	8,84%
2019	5,66%
2018	0,1%

Financiële resultaat

Het boekjaar 2021 is afgesloten met een negatief resultaat van 711.421 ten opzichte van een begroot resultaat van nul. Dit wordt veroorzaakt door de

drie grote projecten die worden uitgevoerd en waarvan de kosten ten laste komen van de daarvoor gevormde bestemmingsreserves. Als we de verschuivingen in de bestemmingsreserves meenemen in de beschouwing, wordt het genormaliseerde resultaat als volgt:

Resultaat 2021	€	-711.421
Toevoeging/onttrekking aan bestemmingsreserves	€	<u>785.245</u>
Genormaliseerd resultaat 2020	€	73.824

Dit positieve genormaliseerde resultaat wordt vooral veroorzaakt door extra gegenereerde opbrengsten en minder gemaakte kosten voor activiteiten en beheer&organisatie, onder andere als gevolg van de pandemie. Een uitgebreide toelichting staat uiteraard in de jaarrekening.

Financiële positie

De financiële positie van LandschappenNL is goed.

De solvabiliteit (EV/VV)*100% is per 31 december 2021:

(€ 3.826.253 / € 13.892.421) *100% = 27,5% (2020: 33%, 2019: 36%)

Dit lijkt misschien niet zo hoog, maar zodra de bijdrage van de Postcode Loterij is doorbetaald aan de provinciale organisaties, verandert dit aanzienlijk:

(€ 3.826.253/ € 392.421) * 100% = 950% (2020: 1500%, 2019: 1689%)

De liquiditeit van de organisatie per 31 december 2019 is:

€ 17.697.871 / € 13.892.421 = 1,27

Dit betekent dat LandschappenNL goed in staat is om op korte termijn aan de betalingsverplichtingen te kunnen voldoen. Er is dus geen behoefte aan externe financiering.

Jaarrekening 2021

Inhoud

Inleiding	49
Balans per 31 december 2021	50
Staat van baten en lasten 2021	51
Resultaatbestemming 2021	52
Grondslagen.....	53
Toelichting op de balans	56
Toelichting op de staat van baten en lasten.....	63
Overige toelichtingen en ondertekening.....	71
Overige gegevens.....	73
Statutaire regeling betreffende de bestemming van het resultaat.....	73
Resultaatbestemming 2021	73
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	75
Bijlagen	78
Begroting 2022.....	78
Raad van Toezicht LandschappenNL per 31-12-2021.....	79
Overzicht nevenfuncties directeur-bestuurder	80
Colofon.....	81

Inleiding

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving RJ650 fondsenwervende instellingen. Sinds 2016 is LandschappenNL aangewezen als ANBI en in 2018 is de CBF-erkenning verkregen.

De jaarrekening 2021 bestaat uit:

- de balans per 31 december 2021;
- de staat van baten en lasten over het boekjaar 2021;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Naast de continuïteitsreserve, zijn er zeven bestemmingsreserve en een algemene reserve. De uitkomst van de staat van baten en lasten, het resultaat, wordt bij bestuursbesluit over de reserves verdeeld.

In financieel opzicht is 2021 goed verlopen. We sluiten het jaar weliswaar af met een negatief resultaat, maar dit is het gevolg van de systematiek dat de volledige baten in het jaar van toezegging/ontvangst moeten worden opgenomen. In 2019 heeft LandschappenNL extra projectbijdragen van de Postcode Loterij gekregen. Hiermee zijn bestemmingsreserves gevormd waaruit de komende jaren onttrokken zal worden.

Als we de verschuivingen in de bestemmingsreserves meenemen in de beschouwing, wordt het resultaat daarmee als volgt:

Resultaat 2021	€	-711.421
Toevoeging/onttrekking aan bestemmingsreserves	€	<u>785.245</u>
Genormaliseerd resultaat 2021	€	73.824

Dit positieve resultaat wordt vooral veroorzaakt door extra gegenereerde opbrengsten en minder gemaakte kosten voor activiteiten en beheer&organisatie, onder andere als gevolg van de pandemie.

Het beleid van de stichting is er op gericht om een zo groot mogelijk deel van de totale baten te besteden aan de doelstelling. Het bestedingspercentage is de verhouding van de totale bestedingen aan de doelstellingen tot de totale baten. Dit percentage kan van jaar tot jaar sterk fluctueren. Het is afhankelijk van een aantal slechts beperkt te beïnvloeden factoren. Het bestedingspercentage wordt namelijk sterk beïnvloed door het al dan niet afrekenen van projecten en eventuele extra bijdragen van de Postcode Loterij. Het opnemen van een vast percentage per jaar in het beleid is daarom niet zinvol.

Bestedingspercentage	2021	2020	2019	2018	2017
	104%	101%	85%	103%	90%

Het kostenpercentage Beheer en administratie is de verhouding van de kosten voor Beheer en administratie tot de totale lasten. De kosten voor Beheer en administratie zijn kosten die niet toe te rekenen zijn aan één van de doelstellingen. Het beleid van de stichting is er op gericht om deze kosten

zo laag mogelijk te houden met een streefpercentage van maximaal 2%. Ook dit kostenpercentage is maar beperkt te beïnvloeden.

Kostenpercentage	2021	2020	2019	2018	2017
Beheer en administratie	0,94%	0,90%	0,87%	0,82%	1,11%

Het percentage wervingskosten is de verhouding van de wervingskosten tot de som van de geworven baten. LandschappenNL is geen fondsenwervende instelling in de zin dat wij een beroep doen op de 'publieke offervaardigheid'. Dit percentage is dan ook niet van toepassing op LandschappenNL.

Balans per 31 december 2021

(na verwerking van de resultaatsbestemming)

	31-12-2021	31-12-2020
ACTIVA		
Materiele vaste activa	20.803	31.420
Financiële vaste activa	<u>1</u>	<u>1</u>
	20.804	31.421
Vlottende activa	2.264	5.577
Vorderingen & overl. activa	13.780	16.361
Overige vorderingen	13.762.242	13.901.134
Debiteuren	82.310	194.416
Liquide middelen	<u>3.783.713</u>	<u>4.196.947</u>
	17.664.308	18.314.434
TOTAAL ACTIVA	17.665.112	18.345.855
PASSIVA		
Reserves		
Continuïteitsreserve	1.100.173	1.100.173
Bestemmingsreserves	2.406.579	3.191.824
Overige reserve	<u>319.501</u>	<u>245.677</u>
	3.826.253	4.537.674
Kortlopende schulden	13.838.859	13.808.181
TOTAAL PASSIVA	17.665.112	18.345.855

Staat van baten en lasten 2021

Baten	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Baten van particulieren	7.070	0	7.000
Baten van bedrijven	7.000		
Baten van loterijorganisaties			
Ontvangen bijdragen			
Postcode Loterij	13.500.000	13.500.000	13.500.000
Ontvangen projectbijdrage	0	0	0
	13.500.000	13.500.000	13.500.000
Baten van subsidies overheden	93.200	pm	18.352
Baten organisaties zonder winstoogmerk	18.100	pm	53.311
Baten als tegenprestatie voor een prod/dienst	15.294	7.000	39.985
Overige baten			
Bijdrage prov. organisaties	1.285.500	1.285.500	1.165.500
Opbrengst 1-op-1 doorbelaste kosten	166.357	pm	636.495
Opbrengst projecten	10.000	7.500	5.000
Overigen, w.o. dividend	88.374	0	31.757
	1.550.231	1.293.000	1.838.752
Som van de baten	15.190.895	14.800.000	15.457.400

Lasten	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Besteed aan doelstelling			
Doorbetaling bijdrage			
Postcode Loterij			
- kosten derden	13.500.000	13.500.000	13.500.000
- kosten eigen organisatie	0	0	0
Subtotaal	13.500.000	13.500.000	13.500.000
Beleidsbeïnvloeding en zichtbaar zijn			
- kosten derden	1.015.895	128.500	610.705
- kosten eigen organisatie	448.304	461.390	454.946
Subtotaal	1.464.199	589.890	1.065.651
Relatiebeheer, communicatie, PR			
- kosten derden	34.987	46.000	32.853
- kosten eigen organisatie	178.279	183.483	169.710
Subtotaal	213.266	229.483	202.563
Faciliteren en verbinden			
- kosten derden	308.980	52.500	700.700
- kosten eigen organisatie	266.897	274.688	255.588
Subtotaal	575.877	327.188	956.287
Werving	0	0	0
Kosten beheer en administratie	149.087	153.439	142.107

Som van de lasten	15.902.429	14.800.000	15.866.608
Saldo voor financiële baten en lasten	-711.534	0	-409.208
Saldo van fin. baten&lasten	113	0	0
Saldo van baten en lasten	-711.421	0	-409.208

Resultaatbestemming 2021

De directeur-bestuurder heeft besloten om het resultaat grotendeels te onttrekken aan de bestemmingsreserves, een nieuwe bestemmingsreserve te vormen en het restant toe te voegen aan het eigen vermogen, conform onderstaand overzicht.

Reserves

Continuïteitsreserve	0
Bestemmingsreserve PrAss	-5.717
Bestemmingsreserve Klinkenbergh	0
Bestemmingsreserve Projecten	-128.802
Bestemmingsreserve Groene Strand	-633.926
Bestemmingsreserve Plan Boom	-105.000
Bestemmingsreserve Meetnet	
Landschapselementen (nieuw)	88.200
Bestemmingsreserve LBN/D12L	0
Algemene reserve	+73.824
	-711.421

Dit besluit is als zodanig in de jaarrekening verwerkt.

Grondslagen

Algemeen

Stichting LandschappenNL is gevestigd aan de Bunnikseweg 27 in De Bilt. De jaarrekening bevat de financiële informatie van een individuele rechtspersoon. De stichting heeft geen groepsmaatschappijen. Stichting LandschappenNL is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Utrecht, onder nummer 62560727.

Doelstelling

Voor het uitvoeren van de statutaire doelstelling, zijn de volgende vier aandachtsgebieden gedefinieerd:

- 1 – Doorbetaling Postcode Loterijgelden
- 2 – Beleidsbeïnvloeding en zichtbaar zijn
- 3 – Relatiebeheer, communicatie en PR t.b.v de provinciale organisaties
- 4 – Faciliteren, verbinden en versterken

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld en ingericht conform de Richtlijn Jaarverslaggeving Fondsenwervende Instellingen (RJ 650-13). Daarbij is onderscheid gemaakt naar de gedefinieerde doelstellingen.

De in de jaarrekening verwerkte begroting betreft de begroting zoals die door de bestuurder op 2 november 2020 is vastgesteld en vervolgens op 9 december dat jaar door de Raad van Toezicht van LandschappenNL is goedgekeurd, met instemming van de directeurs van de 20 provinciale organisaties.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. Het uitbreken van het coronavirus en de preventieve maatregelen genomen door de overheid zorgden voor economische onzekerheid. LandschappenNL wordt volledig gefinancierd door de aangesloten provinciale organisaties. LandschappenNL heeft in 2021 daarom ook geen beroep gedaan op overheidssteun. Dit betekent wel dat het grootste risico in voor LandschappenNL wordt gevormd door de continuïteit van de provinciale organisaties. Een klein deel van deze organisaties heeft in 2021 een beroep gedaan op één van de financiële steunmaatregelen van de overheid. Ondanks dat de ontwikkelingen op dit moment nog onderhevig aan veranderingen zijn, is het bestuur van mening dat LandschappenNL de huidige coronasituatie kan doorstaan zonder extra steun. Naar de mening van het bestuur van LandschappenNL is het toepassen van de continuïteitsveronderstelling in deze jaarrekening derhalve terecht. De agressie van Poetin baart ons als mens veel zorgen. Maar wij verwachten niet dat het oorlogsgeweld in Oekraïne negatieve gevolgen zal hebben voor de continuïteit van de stichting.

Balans

Materiële vaste activa

Aanschaffingen en investeringen in inventaris, computers en installaties die nodig zijn voor de exploitatie, staan in dienst van de doelstellingen. De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele

residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. De stichting bezit geen terreinen of gebouwen.

Financiële vaste activa

Kapitaalbelangen in vennootschappen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd op kostprijs. Eventuele overige financiële vaste activa worden opgenomen tegen nominale waarde, voor zover noodzakelijk onder aftrek van een voorziening voor het risico van oninbaarheid.

Voorraad

Er wordt een voorraadadministratie gevoerd voor weidevogeluitgaven. De betreffende artikelen worden tegen historische kostprijs gewaardeerd op de balans. De kostprijs van verkopen wordt ten laste gebracht van de verkoopopbrengst.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorziening worden bepaald op basis van individuele beoordelingen van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Indien middelen niet ter vrije beschikking staan, dan wordt hiermee bij de waardering rekening gehouden.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de betreffende verplichtingen af te wikkelen.

Schulden

Onder schulden wordt verstaan de per balansdatum bestaande en vaststaande verplichtingen van LandschappenNL die gewoonlijk door betaling worden afgewikkeld.

Staat van baten en Lasten

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Baten van loterijorganisaties

De bijdrage van de Postcode Loterij is een optelsom van de bijdragen die voorheen door De12Landschappen en Landschapsbeheer Nederland werden ontvangen. Deze bijdrage wordt –conform historische verdeling- één op één doorbetaald aan de provinciale organisaties. De provinciale Landschappen ontvangen elk 1/12e van 11,25 miljoen en de Landschapsbeheerorganisaties elk 1/12e van 2,25 miljoen. Deze bijdrage wordt door de provinciale organisaties in hun jaarrekening verantwoord.

Bijdragen provinciale organisaties onder Overige baten

De provinciale organisaties betalen allen een gelijke bijdrage aan het samenwerkingsverband voor het uitvoeren van het jaarplan.

Saldo financiële baten en lasten

Onder deze categorie wordt het resultaat van de renteopbrengsten van de liquide middelen verantwoord.

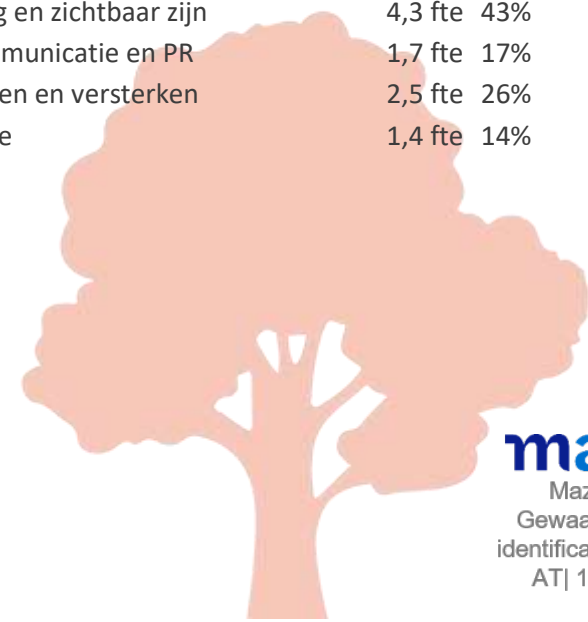
Belastingen

De stichting is niet vennootschapsbelasting-plichtig en niet btw-plichtig, maar voert wel een btw-administratie voor de baten uit verkoop van product of dienst en de één op één doorbelaste kosten.

Toerekening

De kosten van de eigen organisatie worden naar rato van urenbesteding (schatting) doorbelast aan de aandachtsgebieden. Hierbij is de doorbetaling van de Postcode Loterij-gelden buiten beschouwing gelaten, aangezien dit op jaarbasis een verwaarloosbaar aantal uren betreft. In de berekening is uitgegaan van 11 personen, 9,9 fte. De toerekening is als volgt:

1 – Doorbetaling Postcode Loterijgelden	0 fte	0%
2 – Beleidsbeïnvloeding en zichtbaar zijn	4,3 fte	43%
3 – Relatiebeheer, communicatie en PR	1,7 fte	17%
4 – Faciliteren, verbinden en versterken	2,5 fte	26%
Beheer en administratie	1,4 fte	14%

Toelichting op de balans

Activa

Vaste activa

Materiële vaste activa	31-12-2021	31-12-2020
Inventaris	31.420	8.521
Investerings	0	27.714
	31.420	36.235
Afschrijving boekjaar	10.617	-4.815
Totaal	20.803	31.420

In 2021 zijn geen investeringen gedaan. Inventaris wordt in vijf jaar afgeschreven, apparatuur in drie jaar. In 2021 zijn geen desinvesteringen gedaan. Ook hebben geen overige waardeverminderingen en terugnemingen plaatsgevonden.

Financiële vaste activa	31-12-2021	31-12-2020
Deelneming	1	1

LandschappenNL is eigenaar van 25 aandelen (25%) in de BV Buitenleven Vakanties. De andere aandelen zijn in handen van Natuurmonumenten (25%) en Staatsbosbeheer (50%).

De aandelen worden gewaardeerd op kostprijs omdat LandschappenNL geen financieel voordeel geniet dan wel geen doel heeft om gelden te verkrijgen uit deze deelneming. Slechts één van de drie commissarissen is benoemd door LandschappenNL; er is een directeur die geheel zelfstandig -

toezien oog van de Raad van Commissarissen- de BV leidt en er is geen financieringslijn met Buitenleven BV. Eventueel ontvangen dividenden worden doorgestort naar de eigenaren van de vakantiewoningen: de provinciale Landschappen. Op basis van bovenstaande is de feitelijke situatie anders dan het wettelijke vermoeden van invloed van betekenis en daarom worden de aandelen gewaardeerd tegen de verkrijgingswaarde.

Flottende activa

	31-12-2021	31-12-2020
Voorraad totaal	2.264	5.577

De voorraad betreft diverse weidevogelmateriaal (stalkaarten, veldgids weidevogelbescherming op gras-en bouwland ed).

Vorderingen en overlopende activa

	31-12-2021	31-12-2020
Totaal Vooruitbetaalde posten	13.780	16.361

De post bestaat uit meerdere kleinere bedragen van bijvoorbeeld abonnementen, licenties en lidmaatschappen waarvan het opgenomen deel betrekking heeft op het volgende boekjaar.

Overige vorderingen

	31-12-2021	31-12-2020
Overige vorderingen	13.745.000	13.877.957
Nog te factureren	17.242	23.177
Totaal	13.762.242	13.901.134

De grootste post wordt gevormd door de overige vorderingen. Deze bestaat uit de nog te ontvangen bijdrage van de Postcode Loterij (13,5 miljoen). Dit bedrag komt uit de opbrengsten van de loterij uit 2021 en wordt doorgaans eind eerste kwartaal van het jaar er op uitgekeerd aan de beneficiënten. Daarnaast zit hier nog een post van 130k in vanuit de toekenning voor het project Plan Boom in 2019. Het overige deel wordt o.a. gevormd door nog te ontvangen subsidiebedragen.

Debiteuren

	31-12-2021	31-12-2020
Debiteuren	82.310	189.416
Rekening bij debiteuren	0	5.000
	82.310	194.416

De post debiteuren omvat kosten die worden doorbelast aan (een deel van) de provinciale organisaties aan het eind van het kwartaal/jaar zijn verstuurd. Het grootste gedeelte had te maken met de facturering van kosten voor de Projectgroep Assurantiën. De andere posten hebben o.a. te maken met Meetnet Landschapselementen en juridische-kosten. Bij het opmaken van de jaarrekening is het grootste gedeelte reeds voldaan. Een voorziening dubieuze debiteuren is niet nodig geacht.

Liquide middelen

	31-12-2021	31-12-2020
Rabobank rekening courant 043	1.080.496	388.050
Rabobank spaarrekening 483	1.500.000	1.000.000
Rabobank rekening courant PrAss 649	106.546	808.897
Rabobank spaarrekening PrAss	100.000	1.000.000

ASN spaarrekening	996.671	1.000.000
Totaal	3.783.713	4.196.947

De liquide middelen betreffen rentedragende, vrij opneembare tegoeden bij banken. De stichting heeft geen beschikking over een kredietfaciliteit in rekening-courant.

Passiva

Continuïteitsreserve	2021	2020
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	1.100.173	1.100.173
Toename resultaat bestemming	0	0
	1.100.173	1.100.173
Afneming/onttrekking	0	0
Stand per 31 december	1.100.173	1.100.173

De continuïteitsreserve is bedoeld als reserve bij onvoorziene omstandigheden en is daarom niet vastgelegd maar vrij beschikbaar. Volgens de VFI-richtlijn Reserves Goede Doelen kan hiervoor een reserve worden aangehouden van maximaal 1,5 maal de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie. Het bestuur en de Raad van Toezicht hebben bepaald dat de reserve 1x bedraagt. Onder kosten van de werkorganisatie wordt verstaan: kosten eigen personeel, huisvestingskosten, kantoor- en algemene kosten en kosten voor het faciliteren van de diverse gremia zoals Raad van Toezicht en directeuren.

Bestemmingsreserve PrAss	2021	2020
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	252.562	222.747
Toename	0	29.815
	252.562	252.562
Afneming/onttrekking	5.717	0
Stand per 31 december	246.845	252.562

De Projectgroep Assurantiën (PrAss) heeft alle verzekeringen van de twaalf provinciale Landschappen ondergebracht in een collectieve polis. Jaarlijks betalen de twaalf Landschappen een percentage van de premie aan de Projectgroep Assurantiën. Deze bijdrage wordt onder andere aangewend om de coördinator van de projectgroep te betalen en om steekproefsgewijs taxaties te (laten) doen van verzekerde objecten en het apparaat te onderhouden. Het resultaat komt ten laste/gunste van de bestemmingsreserve. Gezien de bestemming is de reserve gemaximeerd op 250.000. Met ingang van 1 januari 2016 is de Bestemmingsreserve PrAss volledig overgedragen aan LandschappenNL, met behoud van de doelstelling en het voorbehoud dat bij liquidatie de reserve terugvloeit naar de oorspronkelijke inlegger(s). De afname is het resultaat van de activiteiten in 2021.

Bestemmingsreserve Klinkenbergh

	2021	2020
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	41.740	41.740
Toename	0	0
	41.740	41.740
Afneming/onttrekking	0	0
Stand per 31 december	41.740	41.740

Deze reserve is bedoeld om eens per drie jaar een prijs (€ 10.000) en een penning uit te reiken aan een persoon die opmerkelijke prestatie heeft verricht op het gebied van natuur, landschap en erfgoed. Vanwege de coronacrisis is het uitreiken van de prijs naar 2022 verschoven.

Met ingang van 1 januari 2016 is de Bestemmingsreserve Klinkenberghfonds overgedragen aan LandschappenNL, met behoud van de doelstelling en het voorbehoud dat bij liquidatie de reserve terugvloeit naar de oorspronkelijke inlegger(s).

Bestemmingsreserve Projecten

	2021	2020
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	236.825	384.837
Toename	30.000	27.500
	266.825	412.337
Afneming/onttrekking	158.803	175.512
Stand per 31 december	108.022	236.825

Deze bestemmingsreserve bevat voor een aantal gespecificeerde projecten gereserveerde gelden, zoals Natuurwerkdag en Bijen&Biodiversiteit. In 2021 is een bedrag aan deze reserve toegevoegd dat ontvangen is van de RCE.

Dit bedrag heeft betrekking op (kosten voor) activiteiten die in 2022 zullen worden uitgevoerd. De onttrekking heeft voor het grootste deel te maken met het project Bijen&Biodiversiteit.

Bestemmingsreserve Groene Strand

	2021	2020
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	2.226.982	2.462.500
Toename	0	0
	2.226.982	2.462.500
Afneming/onttrekking	633.926	235.518
Stand per 31 december	1.593.056	2.226.982

Deze bestemmingsreserve is voor het Postcode Loterij project 'Groene Strand'. De provinciale kustlandschappen werken samen met een aantal externe partijen aan het terugbrengen van natuur op de Nederlandse stranden. Dit gebeurt in samenwerking met groepen vrijwilligers in de vorm van strandcommunities. Het project heeft een looptijd van 4 jaar en zal in 2024 worden afgerond.

Bestemmingsreserve Plan Boom

	2021	2020
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	394.900	500.000
Toename	0	0
	394.900	500.000
Afneming/onttrekking	105.000	105.100
Stand per 31 december	298.900	394.900

Deze bestemmingsreserve is voor het Postcode Loterij project 'Plan Boom'. De penvoerder hiervan is de Natuur en Milieufederatie, Landschap in Nis

medeaanvrager. Met Plan Boom worden de komende vier jaar 10 miljoen bomen geplant. Deze zullen bijdragen aan een gezondere leefomgeving en herstel van biodiversiteit. Het project loopt tot begin 2024.

Bestemmingsreserve Meetnet Landschapselementen

	2021	2020
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	0	0
Toename	88.200	0
	88.200	0
Afneming	0	0
Stand per 31 december	88.200	0

Deze bestemmingsreserve is gevormd om verbeteringen aan het Meetnet Landschapselementen te financieren.

Het Meetnet landschapselementen bestaat uit een overzicht van periodiek geïnventariseerde en gemonitorde gebieden (120) in ons land ter grootte van 250 tot 750 ha. Het inventariseren en monitoren wordt door de 12 provinciale landschapsbeheerorganisaties gedaan. Daarbij worden in het veld alle aanwezige opgaande landschapselementen (bijv. knotbomen, houtwallen, geriefhoutbosjes) en poelen geïnventariseerd en gemonitord. Dit wordt samengebracht in één overzicht.

De toename is afkomstig uit subsidies via de RCE en het ministerie van LNV.

Bestemmingsreserve nagekomen kosten LBN / D12L

	2021	2020
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	38.816	38.816
Toename	0	0
	38.816	38.816

Afneming	0	0
Stand per 31 december	38.816	38.816

Bij het opheffen van de stichting Landschapsbeheer Nederland per 1 mei 2018 is afgesproken dat een gedeelte van de resterende middelen zou worden geschonken aan LandschappenNL ter dekking van eventuele resterende/toekomstige kosten. LandschappenNL treedt op als gegevensbewaarder boeken en bescheiden. Het bestuur van De12Landschappen heeft de resterende middelen aan LandschappenNL gegeven om in de komende jaren zaken aangaande De12Landschappen te kunnen betalen. Stichting De12Landschappen heeft geen eigen middelen meer.

Algemene reserve

	2021	2020
Het verloop van deze post is als volgt:		
Stand per 1 januari	245.677	196.069
Toename	73.824	49.608
	319.501	245.677
Afneming	0	0
Stand per 31 december	319.501	245.677

Na de bestemming van het resultaat resteert een positief saldo van € 73.824 dat de algemene reserve wordt toegevoegd. De intentie is om een deel van deze reserve wederom terug te storten naar de provinciale organisaties.

Kortlopende schulden

	31-12-2021	31-12-2020
Totaal crediteuren	43.649	70.375

De post crediteuren omvat veel verschillende posten: onder andere de standaard maandelijkse kosten en rekeningen die aan het eind van het jaar zijn ontvangen nadat de laatste betalingen waren verwerkt.

Omzetbelasting

	31-12-2021	31-12-2020
Aangifte vierde kwartaal	5.283	27.350
Totaal belastingen	5.283	27.350

De post belastingen wordt gevormd omdat kosten die worden doorbelast aan (een deel van) de provinciale organisaties aan het eind van het kwartaal/jaar zijn verstuurd.

Salarissen en sociale lasten

	31-12-2021	31-12-2020
Loonheffing	0	21.732
Pensioenpremie	24.954	21.897
Overige sociale lasten	1.104	792
Reservering vakantiegeld	31.408	30.808
Reservering verlofuren	15.468	19.267
Totaal salarissen en sociale lasten	72.932	94.496

Overige kortlopende schulden

	31-12-2021	31-12-2020
Te verwachten kosten	26.901	54.093
Overige schulden	55.540	61.353
Doorbelasting NS Businesscard	616	515
Nog te betalen posten	13.633.938	13.500.000
Totaal Overige kortlopende schulden	13.716.995	13.615.961

De te verwachten kosten omvatten o.a. de kosten voor de jaarrekeningcontrole, verrekening advocaatkosten en kosten voor de impactrapportage. De overige schulden omvatten met name nog te betalen partnerbijdragen van project Plan Boom.

De nog te betalen posten betreft voornamelijk de doorbetaling aan de provinciale organisaties van de in 2022 te ontvangen bijdrage van de Postcode Loterij over de loterij-inkomsten uit 2021.

Stichting LandschappenNL heeft ultimo 31-12-2021 de volgende verplichtingen:

	Schuld < 1 jr	Schuld >1 en <5 jr	Schuld > 5jr
Huurverplichting pand Incl. servicekn en W	36.100	60.167	0
Energiecontract G&L	1.231	718	
IT-servicecontract incl copierlease	22.154	25.063	0
Leaseverplichting auto	8.952	24.618	0

Toelichting op de staat van baten en lasten

Baten

Baten van particulieren

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Baten van particulieren	7.070	0	7.000

In 2021 is een schenking ontvangen ter doorbetaling aan een aantal gespecificeerde provinciale organisaties.

Baten van Bedrijven

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Baten van bedrijven	7.000	0	0

In 2021 is een schenking (7.000) ontvangen voor herstel en bescherming van natuur dankzij een cartridge inzamelingsactie door Handyman.

Baten van loterijorganisaties

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Ontvangen bijdragen			
Postcode Loterij	13.500.000	13.500.000	13.500.000
Ontvangen projectbijdrage	0	0	0
Toegezegde projectbijdrage	0	0	0
	13.500.000	13.500.000	13.500.000

Dit betreft de ontvangen bijdrage van de Postcode Loterij. De oorsprong van dit bedrag zit in de voorheen afzonderlijke bijdragen aan De12Landschappen (11,25 miljoen) en Landschapsbeheer Nederland (2,25 miljoen). Deze beide bedragen worden in gelijke delen volledig verdeeld over de provinciale organisaties (voor verdere uitleg, zie lasten).

Baten subsidies van overheden

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Subsidie	93.200	0	18.352

In 2021 zijn bijdragen ontvangen voor deelname aan de Monitor Landschap van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed en voor activiteiten die voortvloeien uit het Aanvalsplan Landschapselementen. Met de baten uit de Monitor Landschap wordt een bestemmingsreserve voor verbeteringen aan het Meetnet gevormd.

Baten van andere organisaties zonder winstoogmerk

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Baten ander organisaties	18.100	pm	53.311

Het Prins Bernhard Cultuurfonds heeft een bijdrage toegezegd voor het scholenprogramma van de Natuurwerkdag.

Baten als tegenprestatie voor een product of dienst

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Opbrengst uren derden	16.904	7.000	39.513
Resultaat publicaties en administratieve dienstverl.	-1.610	Pm	472
	15.294	7.000	39.985

De opbrengst uren voor derden betreffen onder andere opdrachten van BIJ12 tot auditing van certificering.

Overige baten

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Bijdrage prov. organisaties	1.285.500	1.285.500	1.165.500
Opbrengst 1-op-1 doorbelaste kosten	166.357	pm	636.495
Opbrengst projecten	10.000	pm	5.000
Dividend Buitenleven	88.374	0	31.507
Overige	0	0	250
	1.550.231	1.285.500	1.838.752

De overige baten bestaan uit een diversiteit aan posten die hieronder afzonderlijk worden toegelicht.

Bijdrage provinciale organisaties

De kosten voor het uitvoeren van het jaarplan van LandschappenNL worden volledig betaald door de provinciale Landschappen en Landschapsbeheerorganisaties. De organisaties betalen dezelfde bijdrage. De combi-organisaties betalen het dubbele.

Opbrengsten van één op één doorbelaste kosten

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Juridische ondersteuning	86.105	0	49.683
Gezamenlijke ICT kosten	0	0	387.216
CMSi kosten	0	0	88.589
Bijdrage VBNE	71.403	0	70.468
PostNL verhuisservice	2.824	0	2.375
Natuurdatabank NDFP	0	0	24.793
Overige doorbelastingen	6.025	0	13.369
	166.357	pm	636.495

De **opbrengsten van één op één doorbelaste kosten** zijn voor projecten/activiteiten waar de provinciale organisaties facultatief aan kunnen deelnemen. De kosten worden voorgeschoten door LandschappenNL en doorberekend aan de deelnemende organisaties. Van een aantal posten is vooraf geen inschatting te maken, daarom wordt de totale post “pm” opgenomen. Het netto resultaat van al deze activiteiten is “0”.

Opbrengst projecten

Voor de landelijke Natuurwerkdag op de eerste zaterdag van november, wordt naast eigen middelen ook een bijdrage aan partnerorganisaties gevraagd. Dit jaar hebben zowel Staatsbosbeheer als Natuurmonumenten bijgedragen.

Dividend Buitenleven

Dit betreft de uitkering van dividend uit de BV Buitenleven waar LandschappenNL voor 25% aandeelhouder in is. Het dividend wordt volledig doorbetaald naar rato van omzet van de vakantiehuisjes van de deelnemende Landschappen.

mazars

Mazars N.V.
Gewaarmerkt voor
identificatiedoeleinden
AT| 11-05-2022

Lasten

Toelichting bestedingen

	Besteed aan aandachtsgebieden						Totaal realisatie 2021	Totaal begroot 2021	Totaal realisatie 2020
	1. Doorbetaling Postcode Loterijgelden	2. Beleidsbeïnvloeding en zichtbaar zijn	3. Marketing, communicatie en PR	4. Faciliteren, verbinden, versterken	Werving	Beheer en administratie			
Afdrachten aan verbonden organisaties	13.500.000	-	-	-	-	-	13.500.000	13.500.000	13.500.000
Kosten derden	-	1.015.895	34.987	308.980	-	-	1.359.861	227.000	1.344.258
Personeelskosten	-	382.383	152.064	227.651	-	127.165	889.263	933.500	875.293
Huisvestingskosten	-	16.380	6.514	9.752	-	5.447	38.092	45.000	39.875
Kantoor- en algemene kosten	-	49.541	19.701	29.494	-	16.475	115.213	94.500	107.182
Afschrijving en rente									
Totaal	13.500.000	1.464.199	213.266	575.877	0	149.087	15.902.429	14.800.000	15.866.608

Per aandachtsgebied is een bedrag opgenomen voor kosten derden en kosten voor de eigen organisatie. De kosten derden betreffen alle kosten van de bijbehorende projecten. De kosten van de eigen organisatie worden naar rato van urenbesteding doorbelast aan de aandachtsgebieden. Deze kosten worden bij de Grondslagen toegelicht.

*LandschappenNL heeft geen wervingskosten gerealiseerd. Het percentage wervingskosten ten opzichte van de baten bedraagt 0%.

Het totaal van de bestedingen aan doelstellingen ten opzichte van de gerealiseerde baten betreft 104 %. Als we de bijdragen van de Postcode Loterij buiten beschouwing laten bedraagt dit 133 %.

Lasten besteed aan aandachtsgebieden

Aandachtsgebied 1 – Doorbetaling Postcode Loterijgelden

De ontvangen bijdrage van € 13,5 miljoen van de Postcode Loterij wordt – conform historische verdeling– één op één doorbetaald aan de provinciale organisaties. De provinciale Landschappen ontvangen 1/12e van € 11,25 miljoen en de Landschapsbeheerorganisaties 1/12e van € 2,25 miljoen. Deze bijdrage wordt door de provinciale organisaties in hun jaarrekening verantwoord. Volgens de RJ650 dienen beneficiënten de bate te verantwoorden in het jaar dat deze is toegezegd. De ontvangst en dus ook doorbetaling van de Loterijbijdrage over 2021 wordt feitelijk pas in 2022 gerealiseerd.

Aandachtsgebied 2 – Beleidsbeïnvloeding en zichtbaar zijn

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Politieke en bestuurlijke zichtbaarheid	28.837	27.500	23.892
Europa en internationaal	6.602	10.000	7.488
Natuurwerkdag	85.534	50.000	33.195
Symposium landschap	0	15.000	1.105
Extern jaarverslag	1.000	2.500	1.036
Progr burgerbetrokkenheid + Groene vrijwilliger	2.160	4.000	5.094
Diverse projecten	3.500	7.000	2.263
Actualiteiten	15.445	12.500	20.325
Subtotaal	143.077	128.500	94.398
Bijen en biodiversiteit	133.802	0	175.513
Groene Strand	633.926	0	235.518
Plan Boom	105.000	0	105.100

Leestekens (nagekomen)	90	0	177
	1.015.895	128.500	610.796

Ook in 2021 is een deel van de activiteiten afgelast als gevolg van de coronamaatregelen (o.a. Symposium). Gelukkig kon de Natuurwerkdag, met een geheel vernieuwde website, wel doorgaan.

Niet in de begroting zaten de kosten voor de nieuwe projecten Bijen&biodiversiteit, Groene Strand en Plan Boom. Deze kosten worden gedekt door de respectievelijke bestemmingsreserves.

Aandachtsgebied 3 – Relatiebeheer, communicatie, PR

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Relatiebeheer fondsen	0	1.000	509
Planontwikkeling Postcode loterij	1.924	2.000	908
Communicatieplan NPL	5.211	8.000	7.561
Promotie profilering advertenties	27.851	35.000	34.681
	34.987	46.000	43.658

De activiteiten die onder deze doelstelling vallen omvatten vooral personele inzet. Er is wederom veel geïnvesteerd (qua ureninzet) in digitale media. Het relatiebeheer met de Postcode Loterij, o.a. communicatieplan, is met name een tijdsinvestering.

Aandachtsgebied 4 – Faciliteren, verbinden en versterken

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Operationele facilitering Database	12.992	17.000	2.953
boerenlandvogels incl boerenlandvogelbalans	4.276	3.500	24.043
Cao gerelateerde kosten	135	3.500	287
Meetnet	0	0	12.305
Themadagen	3.033	6.000	5.118
Impact	19.360	22.500	0
Subtotaal	39.796	52.500	44.706
Één-op-één doorbelaste kosten	166.357	0	636.495
Saldo Projectgroep Assurantiën	5.717	0	-29.815
Doorbetaling dividend Buitenleven	88.374	0	31.507
Doorbetaling donatie	7.000	0	7.000
Kosten (resultaat) Meetnet Landschapselementen	1.735	0	0
	<u>308.980</u>	<u>52.500</u>	<u>689.893</u>

De kosten derden van aandachtsgebied Faciliteren bestaat uit een diversiteit aan posten. Een belangrijk onderdeel van facilitering is het regelen van vergaderingen en bijeenkomsten voor de provinciale organisaties. Het gaat hierbij om een aantal vaste overlegstructuren, maar bijvoorbeeld ook themabijeenkomsten. Deze zijn in 2021 deels fysiek deel online gevoerd. De impactmeting is grotendeels in 2021 uitgevoerd, maar wordt in 2022 afgerond. Al met al zijn minder kosten gemaakt dan begroot (subtotaal).

Eén op één doorbelaste kosten

Voor een overzicht van deze kosten verwijzen we naar de toelichting op de baten eerder dit verslag. Deze kosten worden allemaal doorbelast waardoor

het nettoresultaat van de afzonderlijke posten feitelijk nul is. Het betreft activiteiten waar een deel van de provinciale organisaties –facultatief- aan deel kan nemen. De kosten worden omgeslagen over de deelnemers. In sommige gevallen (zoals bij PrAss) is LandschappenNL ook zelf deelnemer. De eigen kosten worden verantwoord bij de uitvoeringskosten eigen organisatie.

Saldo Projectgroep Assurantiën

De projectgroep Assurantiën beheert de verzekeringsportefeuille van de twaalf Landschappen. Landschappen betalen een jaarlijkse fee die onder andere wordt aangewend om de coördinator van de projectgroep te betalen en om experts in te schakelen om ons bij bepaalde zaken bij te staan, zoals bijvoorbeeld brandveiligheid en asbest. De baten bedroegen € 81.903 de lasten € 87.620. Het saldo van € 5.717 wordt onttrokken aan de reserve.

Wervingskosten

Aangezien LandschappenNL vooralsnog geen fondsen werft en daarmee geen beroep doet op de ‘publieke offervaardigheid’, zijn er geen wervingskosten.

Kosten beheer en administratie

Een deel van de kosten eigen organisatie betreft kosten voor beheer en administratie. Dit betreft de kosten van secretariaat, financiële administratie en directie. Op basis van salariskosten die hier aan toegerekend kunnen worden zijn de overige kosten eigen organisatie naar rato verdeeld over de doelstellingen en over de beheer en administratiekosten. Zie ook paragraaf Toerekening eerder in dit verslag.

Specificatie uitvoeringskosten eigen organisatie

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Personeel	889.263	933.500	875.292
Huisvestingskosten	38.092	43.000	39.875
Bureau en organisatiekosten	61.142	56.500	74.531
Overige algemene kosten	54.071	23.500	32.652
	<u>1.042.568</u>	<u>1.050.000</u>	<u>1.022.350</u>

De uitvoeringskosten eigen organisatie worden hierna afzonderlijk toegelicht.

Personeel

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Salaris	642.945	637.500	635.781
Sociale lasten	99.858	107.000	102.516
Pensioenlasten	92.318	102.000	96.398
Reiskosten woon-werk	6.290	14.000	9.665
Ziekengeldverzekering	20.749	20.000	22.583
Studie/opleiding	2.471	10.000	14.734
Inhuur personeel	26.668	30.000	53.709
Overige personeelskosten	7.100	5.000	2.932
Ontvangen ziekengeld	-4.803	0	-64.212
Projectfinanciering medew.	-12.988	-7.000	-13.838
Reservering verlofuren	-3.799	pm	4.146
Reis- en verblijfkosten	11.286	15.000	10.879
	<u>889.263</u>	<u>933.500</u>	<u>875.292</u>

In 2021 heeft een aantal collega's een (tijdelijke) contractuitbreiding gekregen als gevolg van grote projecten. Vrijwel alle posten zijn wat lager uitgevallen dan begroot. Per saldo zijn de werkelijke kosten daarom veel lager dan begroot.

Huisvestingskosten

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Huur	26.186	28.500	27.383
Servicekosten / GWL	10.178	14.000	12.186
Overige huisvestingskosten	1.729	2.500	307
	<u>38.092</u>	<u>45.000</u>	<u>39.875</u>

De huur en servicekosten zijn binnen de begroting gerealiseerd.

Bureau- en organisatiekosten

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
ICT-kosten, incl afschrijving	36.613	32.500	40.102
Kantoor, drukwerk, porto telefoon, kopieer	7.530	13.000	18.809
Abonnementen, literatuur	3.552	3.000	2.550
Verzekeringen	3.668	3.000	3.854
CBF-keur	2.805	5.000	2.726
Bestuurskosten	2.738	1.500	2.003
Representatiekosten	1.408	2.000	1.636
Overige bureau- en organisatiekosten	2.829	4.000	2.851
	<u>61.142</u>	<u>64.000</u>	<u>74.531</u>

De totale kosten voor bureau en organisatie vallen binnen de begroting. Wel zitten er op een aantal posten wat verschillen. Zo zitten de copierkosten sinds dit jaar in de IT kosten verdisconteerd en is er bijvoorbeeld veel minder post verstuurd.

Overige algemene kosten

	Werkelijk		
	2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Accountantskosten/advies	28.015	30.000	32.225
Kosten rente bank	26.056	500	427
	<u>54.071</u>	<u>23.500</u>	<u>32.652</u>

De kosten zijn fors hoger dan begroot. Dit heeft te maken met de negatieve creditrente die de banken sinds 2021 in rekening brengen. Zeker het besluit om saldi boven de 100k te belasten heeft hieraan bijgedragen.

Overige toelichtingen en ondertekening

Beloning bestuurders

De leden van de Raad van Toezicht van LandschappenNL ontvangen geen bezoldiging. Ook zijn aan de bestuursleden geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt. Aan de leden zijn in 2021 geen reiskostendeclaraties uitbetaald.

Bezoldiging directie

Het jaarinkomen van de directeur (in loondienst) blijft binnen het maximum van € 127.511 (1 FTE/12 mnd.) volgens de Regeling beloning directeuren van goede doelen organisaties. Ook het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellings, de pensioenlasten, de pensioencompensatie en de overige beloningen op termijn samen, blijven binnen het in de regeling opgenomen maximum van EUR 158.326 per jaar.

In het beloningsbeleid directie, is opnieuw vastgesteld in de vergadering van 8 december 2021, is de maximumnorm voor het jaarinkomen vastgesteld aan de hand van de BSDscore. Deze bedraagt 420 punten en komt daarmee in categorie H, met een maximaal jaarinkomen van € 127.511 (1 fte/12 mnd.).

De voor de toetsing, aan de geldende maxima, relevante werkelijke jaarinkomen van de directie bedroeg (2021 in €/1fte/12mnd) €108.200.

De belastbare vergoeding en bijtelling betreffen geheel de bijtelling wegens privé gebruik van de bedrijfsauto. De pensioenlast betreft het werkgeversdeel van de aan het bedrijfstakpensioenfonds verschuldigde premie. Aan de directeur zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Dienstverband	Directeur	
	Onbepaalde tijd	Onbepaalde tijd
Uren	Full time (37)	Full time (37)
Periode	2021	2020
Bezoldiging		
Brutoloon/salaris	100.128	98.989
Vakantiegeld	8.072	7.827
Vaste eindejrsuitkering	n.v.t.	n.v.t.
Jubileumuitkering/ uitbetaling niet opgenomen vakantiedagen	n.v.t.	n.v.t.
Jaarinkomen directeur	108.200	106.816
Belaste vergoedingen/ bijtellingen (auto)	6.407	5.017
Pensioenlasten wg-deel	8.234	7.919
Pensioencompensatie	10.158	12.539
Overige beloningen op termijn/ uitkering einde dienstverband	n.v.t.	n.v.t.
	132 999	132 291

Ondertekening van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld en vastgesteld door de directie van de stichting.

De Bilt, 6 april 2022,

Dr. ir. H.H. Bartelink, directeur-bestuurder

Goedkeuring van de jaarrekening

De jaarrekening is goedgekeurd door de Raad van Toezicht van de stichting.

De Bilt, 6 april 2022,

J. Vos, voorzitter

Overige gegevens

Statutaire regeling betreffende de bestemming van het resultaat

In de statuten is geen bepaling opgenomen betreffende de bestemming van het resultaat.

De resultaatbestemming wordt vastgesteld door de directeur-bestuurder en ter goedkeuring aangeboden aan de Raad van Toezicht.

Resultaatbestemming 2021

De jaarrekening 2020 is goedgekeurd in de vergadering van de Raad van Toezicht gehouden op 7 april 2021. De Raad van Toezicht heeft de resultaatbestemming vastgelegd conform het besluit van de directeur-bestuurder.

De directeur-bestuurder heeft besloten om het resultaat grotendeels te onttrekken aan de bestemmingsreserves en het restant toe te voegen aan het eigen vermogen, conform onderstaand overzicht.

Reserves

Continuïteitsreserve	0
Bestemmingsreserve PrAss	-5.717
Bestemmingsreserve Klinkenbergh	0
Bestemmingsreserve Projecten	-128.802

Bestemmingsreserve Groene Strand	-633.926
Bestemmingsreserve Plan Boom	-105.000
Bestemmingsreserve Meetnet	
Landschapselementen (nieuw)	88.200
Bestemmingsreserve LBN/D12L	0
Algemene reserve	+73.824
	<u>-711.421</u>

Dit besluit is als zodanig in de jaarrekening verwerkt.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van toezicht van Stichting LandschappenNL

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting LandschappenNL te De Bilt gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting LandschappenNL per 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 “Fondsenwervende organisaties”.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2021;
2. de staat van baten en lasten over 2021; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting LandschappenNL zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- verslag raad van toezicht;
- het bestuursverslag;
- de overige gegevens;
- de bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in RJ-Richtlijn 650 “Fondsenwervende organisaties” en de Nederlandse Standaard

720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag raad van toezicht, het bestuursverslag, de overige gegevens en de bijlagen, in overeenstemming met de RJ-Richtlijn 650 “Fondsenwervende organisaties”.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot De jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van toezicht voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de RJ-Richtlijn 650 “Fondsenwervende organisaties”. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van

controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze

conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Breda, 11 mei 2022

MAZARS N.V.

w.g. drs. A.N. Terstegen RA

Bijlagen

Begroting 2022

Goedgekeurd in de vergadering van de Raad van Toezicht op 13 oktober 2021.

Baten rubriek	2022 Begroting	2021 Begroot	2020 Realisatie
TOTAAL BATEN PARTICULIEREN	0	0	7.000
Baten laterjorganisaties			
Onderzoeken bijdrage Postcode Loterij	11.500.000	13.500.000	13.500.000
Onderzoeken projectbijdrage Postcode Loterij	0	0	0
TOTAAL BATEN LOTERIJORGANISATIES	11.500.000	13.500.000	13.500.000
TOTAAL BATEN SUBSIDIES EN OVERHEDEN	0	0	18.352
TOTAAL BATEN ORGANISATIES ZONDER WINSTOOGMERK	0	0	89.811
prod/dienst			
Opbrengst site voor deelen	5.000	7.000	39.511
Opbrengst congres	0	0	0
Resultaat publicaties / admin dienstverlening	0	0	472
TOTAAL BATEN ALS TEGENPRESTATIE	5.000	7.000	39.983
Overige baten			
Opbrengst 1-op-1 doorbelaste kosten	0	0	436.495
Opbrengst Natuurweekblad + Projecten	5.000	7.500	5.000
Bijdrage provinciale organisatie	1.301.847	1.285.500	1.185.500
Dividend Batenleven	0	0	11.507
Overige opbrengsten	0	0	250
TOTAAL OVERIGE BATEN	1.306.847	1.293.000	1.898.752
SOM VAN DE BATEN	12.806.847	14.800.000	16.437.400

Kosten rubriek	B. Postcode Loterij	A. Zichtbaar- heid etc.	B. Fondsen- werving, etc.	C. Faciliteiten, etc.	Beheer en admin.	2022 Begroting	2021 Begroot	2020 Realisatie
Uitvoeringskosten eigen organisatie								
Totaal personeel	-	413.678	134.297	232.375	129.201	929.500	918.500	864.413
Reis- en verblijfskosten	-	8.900	1.120	5.000	2.780	20.000	15.000	18.875
Totaal huisvestingskosten	-	20.815	7.802	11.750	6.533	47.000	45.000	39.875
Totaal bureau- en organisatiekosten	-	30.371	11.130	17.043	9.487	68.290	64.000	74.531
Totaal overige algemene kosten	-	13.573	5.063	7.621	4.340	30.500	30.500	32.652
TOTAAL UITVOERINGSKOSTEN EIGEN ORGANISATIE	-	487.366	181.812	278.811	152.340	1.095.250	1.073.000	1.022.350
Lasten bestaand aan doelstelling								
Doorbetalingsbijdragen Postcode Loterij	-	-	-	-	-	13.500.000	11.500.000	13.500.000
Zichtbaarheid, beheer/dienstverlening en relatiebeheer	-	126.500	-	-	-	126.500	128.500	94.398
Bijdrageproject ten 2019	-	-	-	-	-	n.v.t.	-	321.461
Bijen & biodiversiteit	-	-	-	-	-	-	-	175.513
Groene Straat	-	-	-	-	-	-	-	235.518
Plan Boorn	-	-	-	-	-	-	-	105.100
Creestekens nageloken	-	-	-	-	-	-	-	177
Fondsenwerving, accountmanagement en marketing	-	-	48.500	-	-	48.500	40.000	42.058
Faciliteiten, verhuizen en systemen	-	-	-	51.500	-	51.500	52.500	44.707
1-op-1 doorbelaste kosten	-	-	-	-	-	-	-	636.495
Kosten (Resultaat) Projectgroep Assurantie	-	-	-	-	-	-	-	28.815
Doorbetalings dividend Batenleven	-	-	-	-	-	-	-	11.507
Doorbetalings donaties	-	-	-	-	-	-	-	7.000
Klakenbergrijfs	-	-	-	10.000	-	10.000	-	-
TOTAAL LASTEN BESTAEND AAN DOELSTELLING	-	126.500	48.500	61.500	-	18.786.500	13.727.000	16.168.718
SOM VAN DE LASTEN	-	460.866	230.312	340.311	152.340	14.881.750	14.800.000	16.188.068

Raad van Toezicht LandschappenNL per 31-12-2021

Per 7 april 2021 zijn mevrouw J. Vlietstra en de heer J.E Geersing benoemd tot nieuwe leden van de Raad van Toezicht van LandschappenNL. Eind december is de heer Koster statutair afgetreden. De Raad van Toezicht heeft in oktober besloten geen opvolger voor de heer Koster te zullen gaan zoeken. De omvang van de Raad komt hiermee op zeven personen. Per 31 december zijn er dus geen vacatures in de raad.

Samenstelling remuneratiecommissie: dhr. J. Vos, mw. mr W. Raab

Samenstelling auditcommissie: dhr. A.H. Bruins Slot, dhr. dr A. Flierman

Dhr. A.H. Bruins Slot Benoemd op 09-11-2020, kan twee maal 5 jaar worden benoemd. De tweede termijn lidmaatschap Raad van Toezicht Drents Landschap loopt uiterlijk in 2028 af.

(Neven)functies:

Voorzitter Raad van Toezicht Het Drentse Landschap

Voorzitter Raad van Toezicht CKC Drenthe

Voorzitter bestuur Grote of Maria kerk te Meppel

Directeur ABS Advies BV

Dhr. Dr A. Flierman Benoemd op 05-06-2018, kan tweemaal voor 5 jaar worden benoemd. De termijn lidmaatschap Raad van Toezicht Landschap Overijssel loopt af per oktober 2024.

(Neven)functies:

Voorzitter Raad van Toezicht Landschap Overijssel;

Voorzitter Raad van Toezicht Koninklijke Visio

Voorzitter Raad van Toezicht Hogeschool Windesheim (vanaf 1-1-2022)

Dhr. J. Geersing Benoemd op 07-04-2021, kan tweemaal voor 5 jaar worden benoemd. De tweede termijn lidmaatschap bestuur Landschapsbeheer Flevoland loopt af per 16 juni 2024.

(Neven)functies:

Voorzitter bestuur Landschapsbeheer Flevoland

Ouderling Gereformeerde kerk vrijgemaakt Emmeloord

Voorzitter Schoolraad 't Speelwerk Zwolle

Dhr. Drs. J.H.A. van Oostrum Benoemd per 01-01-2020, kan tweemaal voor 5 jaar worden benoemd. De tweede termijn lidmaatschap Raad van Toezicht Landschapsbeheer Gelderland loopt uiterlijk in 2027 af.

(Neven)functies:

Burgemeester gemeente Berkelland

Voorzitter Raad van Toezicht Landschapsbeheer Gelderland

Voorzitter Stichting Rioned

Voorzitter district Oost KNWU

Voorzitter Omgevingsdienst Achterhoek

Vicevoorzitter Euregioraad

Voorzitter Raad van Toezicht de Onderwijsspecialisten

Lid Raad van Toezicht Bosgroep Midden Nederland

Mw. Mr W. Raab Benoemd op 29-06-2016, kan tweemaal voor 5 jaar worden benoemd. De tweede termijn lidmaatschap Raad van Toezicht Limburgs Landschap loopt af per 31 oktober 2022.

(Neven)functies:

Voorzitter Raad van Toezicht Stichting Het Limburgs Landschap

Bestuurslid De12Landschappen

Seniorrechter Rechtbank Limburg

Lid Stichting Robur

Mw. J. Vlietstra Benoemd op 07-04-2021, kan tweemaal voor 5 jaar worden benoemd. De eerste termijn bestuurslidmaatschap Het Groninger Landschap loopt uiterlijk in 2024 af en kan maximaal tweemaal worden verlengd.

(Neven)functies:

Voorzitter Bestuur It Fryske Gea

Voorzitter Bestuur Landschapsbeheer Friesland

Voorzitter Raad van Commissarissen Afvalsturing Friesland

Voorzitter Raad van Commissarissen Thialf OG

Voorzitter Commissie Bijzondere Situaties Groningen

Voorzitter Bestuur SESAM-academie

Voorzitter Bestuur Wopke Eekhof Stichting

Secretaris Bestuur The Hague Academy for Local Governance

Lid Bestuur VNG Fonds voor Noodhulp, Wederopbouw en Vredesbevordering

Dhr. J. Vos (voorzitter) Benoemd op 29-06-2016, kan tweemaal voor 5 jaar worden benoemd. De tweede termijn bestuurslidmaatschap Brabants Landschap loopt uiterlijk in 2027 af.

(Neven)functies:

Voorzitter Hoofdbestuur Stichting Het Noord-Brabants Landschap

Bestuurslid De12Landschappen

Bestuurslid van de Molenstichting in Noord Brabant

Overzicht nevenfuncties directeur-bestuurder

Dhr. dr. ir. H.H. Bartelink

Directeur-bestuurder LandschappenNL

Nevenfuncties voortkomend uit de hoofdfunctie:

Bestuurslid Vereniging van Bos- en Natuurterrein-Eigenaren VBNE

Bestuurslid Nederlandse Vereniging van Boseigenaren NVBE

Bestuurslid (penningmeester) Stichting Leerstoel Agrarisch Natuurbeheer

Bestuurslid (voorzitter) Stichting Tijdelijke Natuur Nederland

Aandeelhouder van de BV Buitenleven Vakanties

Bestuurslid Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel

Lid van de Raad voor Plantenrassen (afd. Bosbouwgewassen)

Nevenfuncties met een relatie met de hoofdfunctie:

Bestuurslid (secretaris) Stichting Oudemans

Lid Raad van Bestuur van BV Landgoed Schovenhorst

Lid van de Raad van Beheer voor het Kroondomein

Lid van de Commissie van Adviseurs voor Staatsdomein Het Loo/ Paleispark

Het Loo

Nevenfuncties in de privésfeer:

Bestuurslid Stichting Kerkje op de Heuvel Heelsum

Colofon

Jaarstukken 2022 van Stichting LandschappenNL.

Uitgave

LandschappenNL

Postbus 31

3730 AA De Bilt

T 030-234 50 10

info@landschappen.nl

www.landschappen.nl

LandschappenNL is beneficiënt van de Postcode Loterij

Foto verantwoording

Sophie Barkmeijer, Karin Broekhuijsen, Thijs Glastra, Deborah van Harten, Nico van Kappel, Rens Kingma, Floris Scheplitz John Smit Bendiks Westerink en Ronald van Wijk. We hebben geprobeerd alle rechthebbenden van de foto's te achterhalen.

Provinciale organisaties

*) Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen (IKL) is medio 2021 failliet gegaan.

mazars

Mazars N.V.

Gewaarmerkt voor

identificatiedoeleinden

AT| 11-05-2022